

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 25-26 marca 2014r.
na kierunku bezpieczeństwo narodowe prowadzonym w ramach nauk społecznych na
poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu¹ ogólnoakademickim,
realizowanych w formie stacjonarnej i niestacjonarnej na
Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Obrony Narodowej w Warszawie

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: dr Mirosław Marciniak – członek PKA,

członkowie: prof. dr hab. Mariusz Zieliński – ekspert PKA,

dr hab. Marek Kulisz – ekspert PKA,

mgr Wioletta Marszelewska – ekspert PKA ds. formalno-prawnych,

Michał Wiśniewski – ekspert PKA ds. studenckich.

Krótką informacją o wizytacji

Ocena jakości kształcenia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe” prowadzonym w Akademii Obrony Narodowej w Warszawie została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2013/2014. Polska Komisja Akredytacyjna po raz drugi oceniała jakość kształcenia na ww. kierunku.

W 2008 roku PKA dokonała oceny programowej jakości kształcenia na kierunku bezpieczeństwo narodowe na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia i wydała opinię pozytywną z zaleceniami w obszarach: koncepcja kształcenia i jej realizacja; baza dydaktyczna; sprawy studenckie.

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu wizytującego został opracowany po zapoznaniu się z przedłożonym przez Uczelnię raportem samooceny oraz na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, spotkań i rozmów przeprowadzonych z władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami i studentami ocenianego kierunku, hospitacji zajęć, przeglądu infrastruktury dydaktycznej oraz oceny losowo wybranych prac dyplomowych.

Władze Uczelni i Wydziału stworzyły bardzo dobre warunki do pracy Zespołu wizytującego.

Załącznik nr 1. Podstawa prawna wizytacji.

Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

¹ nie dotyczy kształcenia rozpoczętego w okresie poprzedzającym wprowadzenie profili kształcenia;

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę².

1) *Koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii jednostki.*

Akademia Obrony Narodowej, zwana dalej „Akademią”, jest uczelnią wojskową – publiczną uczelnią akademicką, która działa w szczególności na podstawie ustawy z dnia 27 lutego 2003 r. o utworzeniu Akademii Obrony Narodowej (Dz.U. Nr 56, poz. 496 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.), a także Statutu Akademii Obrony Narodowej przyjętego uchwałą Nr 16/2012 Senatu Akademii Obrony Narodowej z dnia 19 stycznia 2012 r. i zatwierdzonego przez Ministra Obrony Narodowej decyzją Nr 77/MON z dnia 23 marca 2012 r. (Dz. Urz. MON poz. 104).

Zgodnie § 30 pkt. 1 Statutu Akademii Obrony Narodowej w Warszawie do zadań Senatu Uczelni należy uchwalanie strategii rozwoju uczelni opracowanej i przedłożonej przez rektora. W Uczelni działa Konwent, w kompetencjach którego pozostaje współdziałanie w określaniu strategii uczelni. Strategia Uczelni została przyjęta – zgodnie z przepisami Statutu – Uchwałą Senatu Nr 34/2010 Senatu Akademii Obrony Narodowej z dnia 19 listopada 2010 r. W czasie wizytacji przedstawiono protokół z posiedzenia Senatu wraz z listą obecności w powyższej sprawie.

Strategia określa misję i wizję Uczelni oraz cele strategiczne i projekty operacyjne. Projekty operacyjne są rozpisane na działania, zadania i terminy ich wykonania przez rektora, prorektorów oraz kierowników podstawowych jednostek organizacyjnych. Organy te co dwa lata na posiedzeniu Senatu przedkładają sprawozdania z ich realizacji. Również Senat Uczelni, co dwa lata, na posiedzeniach plenarnych uaktualnia cele strategiczne i projekty operacyjne.

Zadanie sformułowania strategii Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego powierzono Zespołowi Problemowemu, w skład którego weszły osoby kierujące Wydziałem oraz dyrektorzy i szefowie poszczególnych jednostek organizacyjnych. Strategia rozwoju Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego została przyjęta uchwałą Rady Wydziału Nr 91/2011 z dnia 29 listopada 2011 r. w sprawie przyjęcia *Strategii rozwoju Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego na lata 2011-2020*. Uzupełniają je bardziej szczegółowe dokumenty programowo-regulacyjne takie jak wynikające z niej: *Plan rozwoju Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego w latach 2012 – 2020* i *Zasady i procedury prowadzenia strategicznego przeglądu WBN*.

Wydział Bezpieczeństwa Narodowego (WBN) jest jedną z dwóch podstawowych jednostek organizacyjnych Akademii Obrony Narodowej (AON). Funkcjonuje od 6 maja 2008 roku na podstawie decyzji nr 219/MON. Do 2008 r. wydział funkcjonował pod nazwą: Wydział Strategiczno-Obronny.

Strategia rozwoju WBN, w horyzoncie czasowym — do 2020 roku, wskazuje że Wydział zdecydowanie wyrażać będzie swoją tożsamość poprzez:

- zbudowanie i umocnienie wiodącej pozycji Wydziału w naukach o bezpieczeństwie oraz zdobycie liczącej się pozycji w innych naukach, uprawianych przez Wydział – w ramach rozwoju badań naukowych;
- stworzenie studentom Wydziału warunków umożliwiających pozyskanie najwyższych i poszukiwanych na rynku pracy kwalifikacje – w ramach rozwoju sfery nauczania;
- uzyskanie i umocnienie roli kluczowego podmiotu w konsorcjach oraz sieciach współpracy na rzecz bezpieczeństwa i obronności państwa – w ramach rozwoju sfery doradztwa ekspercko-analitycznego;

²Punkty 1 – 8 wraz z podpunktami odpowiadają kryteriom określonym w statucie Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

- optymalizację struktury organizacyjnej, racjonalizację polityki kadrowej oraz podniesienie efektywności zarządzania Wydziałem – w ramach rozwoju sfery zarządzania.

Istotnym elementem implementacji Strategii Rozwoju Wydziału jest plan rozwoju wskazujący główne i priorytetowe kierunki działań w latach 2012 – 2015. Zgodnie z założeniami strategii – po zakończeniu jego realizacji powinien zostać przeprowadzony Strategiczny Przegląd WBN, w tym przegląd planów i programów rozwojowych.

Misja WBN AON odnosi się do procesu przygotowania wojskowych i cywilnych profesjonalistów z obszaru bezpieczeństwa do rozwiązywania problemów w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego, poprzez prowadzenie interdyscyplinarnych badań naukowych, realizację nowoczesnych programów nauczania oraz wsparcie i doradztwo naukowe podmiotów działających w obszarze bezpieczeństwa i obronności państwa – w swej treści jest w pełni skorelowana z misją Uczelni.

Wydział jako jednostka organizacyjna Akademii Obrony Narodowej posiada ugruntowaną pozycję w zakresie bezpieczeństwa na arenie międzynarodowej. Współpracuje z wieloma uczelniami wojskowymi w Europie.

Wydział posiada wyrazistą tożsamość w obszarze bezpieczeństwa narodowego. Kadre wydziału stanowią pracownicy naukowcy o uznanym w środowisku dorobku naukowym i zawodowym. Wyrazem tego uznania jest udział naukowców Wydziału w pracach między innymi nad Strategią Bezpieczeństwa Narodowego, Strategią Obronności, udział w Komisji Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego, Strategicznego Przeglądu Obronnego, nowej koncepcji kierowania i dowodzenia SZ RP, w zespole ds. opracowania reformy Narodowych Sił Rezerwowych, a także aktywne zaangażowanie w wielu forach wymiany poglądów dotyczących bezpieczeństwa pomiędzy specjalistami, w tym z BBN, RCB, MON, SZ RP, Policji, SG, czy PSP.

Procedury związane z utworzeniem kierunku zostały zachowane. Uprawnienie do prowadzenia kierunku „bezpieczeństwo narodowe” zostało nadane Zarządzeniem Nr 3 Ministra Obrony Narodowej z dnia 29 stycznia 2001 r. w sprawie ustalenia dla Akademii Obrony Narodowej „Ramowego programu nauczania na kierunkach: zarządzanie i dowodzenie, bezpieczeństwo narodowe, lotnictwo oraz logistyka” na podstawie obowiązujących w tym czasie przepisów, tj. art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 31 marca 1965 r. o wyższym szkolnictwie wojskowym (Dz. U. z 1992 r. Nr 10, poz. 40, ze zm.) w porozumieniu z Ministrem Edukacji Narodowej.

Wydział Bezpieczeństwa Narodowego, wypełniając swoją misję i zadania oraz wykorzystując posiadany bogaty potencjał naukowy i dydaktyczny, był twórcą koncepcji kształcenia oraz autorem pierwszego w kraju programu kształcenia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe”. Aktywnie uczestniczył w formułowaniu standardów kształcenia dla tego kierunku, definiując kwalifikacje absolwentów oraz ramowe treści kształcenia, ujęte w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 12 lipca 2007 r. w sprawie *standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia* (Dz.U. RP z 13 września 2007 r.).

Obecnie obowiązująca w WBN AON koncepcja kształcenia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe” zakłada, że absolwenci tego kierunku będą posiadali wiedzę i umiejętności do pełnienia funkcji zawodowych w podmiotach bezpieczeństwa, organach administracji rządowej i samorządowej oraz w przedsiębiorstwach, w zakresie planowania, organizowania i kierowania działaniami zespołów.

Dla zaspokojenia potrzeb rynku pracy w programach studiów wyodrębniono sześć specjalności: ochrona i obrona narodowa, bezpieczeństwo militarne, przygotowania obronne, zarządzanie kryzysowe, bezpieczeństwo informacyjne, bezpieczeństwo lotnicze i jedną specjalność w języku angielskim (m.in. dla studentów realizujących studia w ramach

programu ERASMUS). Tak określona koncepcja pozwala studentom na wybór i pogłębianie wiedzy w określonym specjalnością zakresie.

Wysiłki Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego zmierzają do tego, aby jego absolwenci dysponowali nowoczesną wiedzą i byli dobrze przygotowani do czekających ich zadań, aspirowali do roli liderów w swoich środowiskach, przejawiali troskę o bezpieczeństwo państwa i regionu, uczestniczyli w upowszechnianiu postępu organizacyjno-technicznego, społeczno-gospodarczego oraz szerzeniu wiedzy o bezpieczeństwie w swoim środowisku, a także byli profesjonalistami w militarnych oraz niemilitarnych strukturach systemu bezpieczeństwa narodowego. Wyraża się to również w działaniach naukowo-badawczych i edukacyjnych odpowiadających współczesnym wyzwaniom, zwłaszcza w sferze rozwoju społeczno-ekonomicznego i postępu techniczno-technologicznego.

Atutem WBN zapewniającym realizację koncepcji kształcenia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe” są wysoko wykwalifikowane kadry naukowe o imponującym (często pionierskim) dorobku naukowym i zawodowym. Wyrazem uznania wysokich kwalifikacji jest udział naukowców Wydziału w pracach między innymi nad Strategią Bezpieczeństwa Narodowego, Strategią Obronności, udział w Komisji Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego, Strategicznego Przeglądu Obronnego, nowej koncepcji kierowania i dowodzenia SZ RP w tym koncepcji organizacyjno-funkcjonalnej systemu zarządzania kryzysowego w MON, czy w zespole ds. opracowania reformy Narodowych Sił Rezerwowych, a także aktywne zaangażowanie w wielu forach wymiany poglądów dotyczących bezpieczeństwa międzynarodowego, przykładowo: wieloletni udział w cyklicznej naukowej konferencji międzynarodowej, *Forum bezpieczeństwa*, organizowanej przez Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy (Słowacja) oraz w międzynarodowej konferencji naukowej *Národná a medzinárodná bezpečnosť* organizowanej przez Akademię Sił Zbrojnych im. Generała M. R. Štefánika w Liptowskim Mikulaszu (Słowacja), gdzie Wydział Bezpieczeństwa Narodowego od wielu lat jest współorganizatorem wzmiankowanego dzieła. Kadra dydaktyczno-naukowa współpracuje z wieloma instytucjami zagranicznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć naukowych, dydaktycznych oraz doradczych. Egzemplifikacją tej aktywności jest udział w warsztatach nt. *Współczesne zagadnienia w bezpieczeństwie europejskim*, organizowanych w Tartu (Estonia) przez Baltic Defence College, czy opracowanie materiału analitycznego dla Polskiego przedstawicielstwa przy NATO i UE na potrzeby wypracowania Polskiego stanowiska dla EUMS na temat procedur zarządzania kryzysowego w UE.

Niebagatelną rolę w realizacji ambitnej koncepcji kształcenia odgrywają wybitni specjaliści z BBN, RCB, MON, SZ RP, Policji, SG, PSP i innych instytucji bezpieczeństwa, biorący aktywny udział w procesie kształcenia. Jako potencjalni pracodawcy uczestniczą także w opracowywaniu i aktualizacji programów studiów oraz weryfikacji treści, form i metod kształcenia pod kątem osiągnięcia efektów kształcenia.

Zdaniem ZO, z analizy **koncepcji kształcenia** na kierunku bezpieczeństwo narodowe wynika, że wpisuje się ona w misję oraz strategię Uczelni i Wydziału. Proces kształcenia jest uzupełniany prowadzonymi badaniami naukowymi w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie oraz aktywną działalnością ekspercką, co znakomicie wkomponowuje się w istniejące zapotrzebowanie społeczne, a także stwarza studentom Wydziału warunki umożliwiające pozyskanie najwyższych i poszukiwanych na rynku pracy kwalifikacji w zakresie rozwiązywania problemów w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego.

W koncepcji kształcenia mocno wyeksponowano konieczność zdywersyfikowania, stosownie do wymagań środowiska wojskowego i cywilnego, oferty edukacyjnej. W Strategii Rozwoju Wydziału wręcz podkreślono, że stanowi to fundament sukcesu rozwoju osobistego i kariery zawodowej absolwentów Wydziału.

W opinii ZO zakładane kierunkowe efekty kształcenia są ściśle związane z misją i strategią Wydziału.

W ocenie ZO oferta kształcenia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe” na Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego AON nacechowana jest oryginalnością efektów i programu kształcenia, różnorodnością i innowacyjnością problematyki co pozwala skutecznie realizować przygotowania wojskowych i cywilnych profesjonalistów z obszaru bezpieczeństwa do rozwiązywania problemów w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego.

Zdaniem ZO Wydział dysponuje unikatowymi możliwościami kadrowymi realizacji treści kształcenia oraz elastycznego kształtowania oferty dydaktycznej w przyszłości. Odzwierciedla się to pozytywnie w merytorycznych aspektach efektów kształcenia. Wydział dysponuje unikatowymi możliwościami naukowo-dydaktycznymi, w tym bogatą infrastrukturą dydaktyczną, pozwalającymi na realizowanie oryginalnych treści programowych. Wydział, dysponując uprawnieniami do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego w obszarze nauk społecznych i dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie, gwarantując również wysoki poziom prac naukowo-badawczych we wskazanym obszarze, stanowiących istotne zaplecze merytoryczne dla dydaktyki na kierunku.

- 2) *Wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju.*

W opracowaniu programu kształcenia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe” w Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego AON oraz dostosowaniu efektów kształcenia do oczekiwań rynku pracy zaangażowani są w sposób systemowy interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni. Interesariusze zewnętrzni zostali włączeni w proces tworzenia programu kształcenia poprzez zebranie sądów i opinii przedstawicieli otoczenia społecznego Uczelni, w tym przyszłych pracodawców.

W dniu 5 marca 2012 r. na WBN AON zorganizowana została narada poświęcona ocenie projektów programów kształcenia na kierunkach studiów bezpieczeństwo narodowe i bezpieczeństwo wewnętrzne. W naradzie uczestniczyło 21 zaproszonych przedstawicieli reprezentujących podmioty i instytucje sfery bezpieczeństwa narodowego, administracji rządowej oraz samorządu terytorialnego, w tym m.in. przedstawiciele: Biura Bezpieczeństwa Narodowego, Departamentu Strategii i Planowania Obronnego MON, Oddziału Planowania Mobilizacyjnego Sztabu Generalnego WP, Centrum Reagowania Epidemiologicznego SZ RP, Departamentu Zarządzania Kryzysowego, Spraw Obronnych i Ochrony Informacji Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Działu Zarządzania Kryzysowego Polskiej Agencji Żeglugi Powietrznej, Wydziału Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Informacji Ministerstwa Skarbu Państwa, Wydziału Spraw Obronnych Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, Wydziału Spraw Obronnych Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego, Wydziału Spraw Obronnych Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego, Komendy Wojewódzkiej PSP w Lublinie, Nadwiślańskiego Oddziału Straży Granicznej, Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Mińsku Mazowieckim, Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego w Pułtusku, Instytutu Bezpieczeństwa Państwa.

Uczestnicy narady zaakceptowali propozycje programów stwierdzając, że proponowana oferta kształcenia jest atrakcyjna oraz zgodna w swych założeniach z oczekiwaniami rynku pracy. W trakcie dyskusji zgłoszono wnioski szczegółowe, które znalazły swoje odzwierciedlenie w ostatecznym kształcie programów studiów I i II stopnia.

W dniu 29 maja 2012 r. Rada Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego zatwierdziła i przyjęła do realizacji programy kształcenia dla studiów I i II stopnia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe”, o profilu ogólnoakademickim, przyjmując następujące uchwały:

- Nr 54/2012 w sprawie zatwierdzenia i przyjęcia do realizacji programu kształcenia studiów stacjonarnych I stopnia, kierunek bezpieczeństwo narodowe, od roku akademickiego 2012/2013;
- Nr 55/2012 w sprawie zatwierdzenia i przyjęcia do realizacji programu kształcenia studiów niestacjonarnych I stopnia, kierunek bezpieczeństwo narodowe, od roku akademickiego 2012/2013;
- Nr 56/2012 w sprawie zatwierdzenia i przyjęcia do realizacji programu kształcenia studiów stacjonarnych II stopnia, kierunek bezpieczeństwo narodowe, od roku akademickiego 2012/2013;
- Nr 57/2012 w sprawie zatwierdzenia i przyjęcia do realizacji programu kształcenia studiów niestacjonarnych II stopnia, kierunek bezpieczeństwo narodowe, od roku akademickiego 2012/2013;

Godny uwagi jest fakt podjęcia przez Władze Wydziału inicjatywy cyklicznych spotkań poświęconych doskonaleniu programów kształcenia. Kolejne spotkanie odbyło się w dniu 8 marca 2013 r. W naradzie uczestniczyło 23 zaproszonych gości reprezentujących ww. podmioty i instytucje sfery bezpieczeństwa narodowego, administracji rządowej oraz samorządu terytorialnego, a także absolwentów.

W trakcie dyskusji zgłaszano wnioski szczegółowe, np.:

- w realizacji programu specjalności „przygotowanie obronne” należy dążyć do wyposażenia studentów w gruntowną wiedzę odnośnie przepisów prawa i umiejętności planowania obronnego na szczeblu województwa, powiatu i gminy;
- w specjalności „bezpieczeństwo militarne” należy wprowadzić przedmioty przygotowujące do zawodowej służby wojskowej;
- w procesie kształcenia należy stosować takie formy dydaktyczne, które wymagają pracy zespołowej w rozwiązywaniu konkretnych problemów.

Uwagi te zostały uwzględnione w znowelizowanych programach kształcenia, które zostały przyjęte w dniu 21 maja 2013 r. uchwałami Rady Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego:

- Nr 24/2013 w sprawie zatwierdzenia i przyjęcia do realizacji planu studiów i programu nauczania studiów stacjonarnych I stopnia, kierunek bezpieczeństwo narodowe, od roku akademickiego 2013/2014;
- Nr 25/2013 w sprawie zatwierdzenia i przyjęcia do realizacji planu studiów i programu nauczania studiów stacjonarnych II stopnia, kierunek bezpieczeństwo narodowe, od roku akademickiego 2013/2014;
- Nr 26/2013 w sprawie zatwierdzenia i przyjęcia do realizacji planu studiów i programu nauczania studiów niestacjonarnych I stopnia, kierunek bezpieczeństwo narodowe, od roku akademickiego 2013/2014;
- Nr 27/2013 w sprawie zatwierdzenia i przyjęcia do realizacji planu studiów i programu nauczania studiów niestacjonarnych II stopnia, kierunek bezpieczeństwo narodowe, od roku akademickiego 2013/2014.

Programy te zostały zaakceptowane przez interesariuszy, którzy wyraźnie stwierdzili, że przyjęte kierunkowe efekty kształcenia są zgodne z oczekiwaniami, a ich osiągnięcie przez studentów podniesie konkurencyjność absolwentów na rynku pracy. Pod programem widnieją także podpisy przedstawiciela Samorządu Studentów WBN oraz absolwentów-doktorantów WBN.

Studenci uczestniczą w procesie określania koncepcji, celów i efektów kształcenia poprzez aktywny udział w posiedzeniach Senatu, Rady Wydziału oraz Komisji ds.

Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia. Zgodnie z Art. 61 ust. 3 oraz Art. 67 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. 2005 Nr 164 poz. 1365), posiadają w organach uchwałodawczych ustawowe przedstawicielstwo, które ma realny wpływ na proces kształcenia co wynika z opinii wyrażonych przez studentów oraz protokołów posiedzeń organów kolegialnych Uczelni. Na podstawie dokumentacji przedstawionej w trakcie wizytacji, należy stwierdzić, że zostaje wypełniony art. 68 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. 2005 Nr 164 poz. 1365). Programy i plany kształcenia są opiniowane przez właściwy organ samorządu studenckiego, tj. Wydziałową Radę Samorządu Studentów Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego.

W opinii studentów proponowane przez Samorząd Studentów zmiany w programach kształcenia są uwzględniane. W celu zapewnienia udziału w procesie określania koncepcji kształcenia szerokiemu gronu studentów, przeprowadzany jest proces ankietyzacji, umożliwiający studentom ocenę prowadzonych zajęć oraz badający opinię studentów o programie kształcenia.

W ocenie ZO, zrealizowano zalecenia Polskiej Komisji Akredytacyjnej ujęte w ocenie z dnia 3 lipca 2008 roku zarówno w zakresie opiniowania programów i planów kształcenia przez właściwy organ samorządu studentów jak również badań ankietowych.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego³: wyróżniająca.

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku powiązana jest ściśle z misją Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii i misji Wydziału. Koncepcja kształcenia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe” na Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego AON nacechowana jest oryginalnością efektów i programu kształcenia, różnorodnością i innowacyjnością problematyki co pozwala skutecznie realizować przygotowania wojskowych i cywilnych profesjonalistów z obszaru bezpieczeństwa do rozwiązywania problemów w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego.

2) Współpraca z zewnętrznymi interesariuszami jest wzorcowa i pozwala na weryfikację treści programowych, a także kierunkowych efektów kształcenia adekwatnie do oczekiwań pracodawców, studentów i absolwentów. Studenci aktywnie uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia ocenianego kierunku. Programy i plany kształcenia są opiniowane zgodnie z przepisami Ustawy.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie.

1) Zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku; zakładane efekty kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy lub wymagania organizacji zawodowych, umożliwiające uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, a na kierunkach o profilu ogólnoakademickim wymagania sformułowane dla danego obszaru nauki, z której kierunku się wywodzi; opis efektów jest publikowany.

³ według przyjętej skali ocen: wyróżniająco, w pełni, znacząco, częściowo, niedostatecznie;

Przedmiotem analizy ZO były programy kształcenia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe”, na poziomie studiów I i II stopnia, o profilu ogólnoakademickim, w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych realizowane w cyklu kształcenia od roku akademickiego 2012/2013 r. opracowane zgodnie z wymogami prawa konstytuującego Krajowe Ramy Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego oraz programy kształcenia opracowane wg dotychczas obowiązujących wymogów, oparte na standardach kształcenia dla kierunku „bezpieczeństwo narodowe”, realizowane na poziomie studiów I stopnia w cyklu kształcenia 2011/2014. Wydział Bezpieczeństwa Narodowego jest twórcą koncepcji kształcenia i współautorem zawartych w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 12 lipca 2007 r. w *sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia* (Dz.U. RP z 13 września 2007 r.) standardów kształcenia dla kierunku „bezpieczeństwo narodowe”.

Władze Wydziału udostępniły całościową informację na temat koncepcji kształcenia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe” opracowanej zgodnie ze standardami kształcenia. W trakcie wizytacji ZO miał możliwość analizy dokumentacji kształcenia opracowanej wg standardów i pozytywnie ocenia koncepcję kształcenia w zakresie spełnienia wymogów ogólnych, sylwetki i zakresu kwalifikacji absolwenta, ramowych treści kształcenia oraz w grupie treści podstawowych i kierunkowych, liczby godzin i punktów ECTS oraz treści i efektów kształcenia w przedmiotach, Analiza dokumentów (plan studiów I stopnia cyklu kształcenia 2011/2014) pozwalają na pozytywną ocenę zgodności przedmiotów nauczania i wymiaru godzinowego kształcenia z wymogami określonymi w standardzie kształcenia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe”.

Kierunek był przedmiotem oceny jakości kształcenia na poziomie studiów I i II stopnia dokonanej przez PKA w 2008 roku i uzyskał ocenę pozytywną.

Uchwałą Rady Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego Nr 97/2011 z dnia 20 grudnia 2011 r. została powołana Wydziałowa Komisja do spraw Opracowania Programów Kształcenia wg. Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Rada Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego w dniu 31 stycznia 2012 r. podjęła uchwałę Nr 4/2012 w sprawie określenia kierunków studiów i efektów kształcenia dla studiów pierwszego stopnia kierunku bezpieczeństwo narodowe oraz uchwałę Nr 5/2012 w sprawie określenia kierunków studiów i efektów kształcenia dla studiów drugiego stopnia na kierunku bezpieczeństwo narodowe. Efekty kształcenia zostały zatwierdzone uchwałą Senatu Nr 41/2012 z dnia 21 marca 2012 r. w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunku studiów bezpieczeństwo narodowe studia pierwszego stopnia oraz uchwałą Senatu Nr 42/2012 z dnia 21 marca 2012 r. w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunku studiów bezpieczeństwo narodowe studia drugiego stopnia. Efekty kształcenia zostały opracowane zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr 253, poz. 1520).

Przyjęte przez Radę Wydziału kierunkowe efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów zestawione zostały w matrycach efektów kształcenia – odrębnie dla I i II stopnia. Zestaw efektów kształcenia dla kierunku „bezpieczeństwo narodowe” na poziomie studiów pierwszego stopnia, w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych składa się z 56 efektów (20 efektów w obszarze wiedzy, 23 w obszarze umiejętności i 13 w zakresie kompetencji społecznych) - uchwałą Rady Wydziału Nr 4/2012 z dnia 31 stycznia 2012 r. w sprawie określenia kierunków studiów i efektów kształcenia dla studiów I stopnia kierunku bezpieczeństwo narodowe. Natomiast na poziomie studiów drugiego stopnia, w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, zestaw kierunkowych efektów kształcenia składa się z 58 efektów, w tym: 23 efektów w obszarze wiedzy, 23 w obszarze umiejętności i 12 w zakresie kompetencji społecznych.

Zaprogramowane efekty dla kierunku „bezpieczeństwo narodowe” odnoszą się do wszystkich efektów kształcenia na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia, dla profilu ogólnoakademickiego w obszarze kształcenia w zakresie nauk społecznych, stanowiących załącznik do Rozporządzenia Ministra Nauki Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. (Dz.U. Nr 253, poz.1520). Rada Wydziału uchwalając efekty kształcenia adekwatnie wskazała obszar nauk społecznych, dziedzinę nauk społecznych oraz dyscyplinę nauk o bezpieczeństwie jako właściwe dla zaprogramowanych efektów kształcenia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe”.

Analiza zaprogramowanych efektów kształcenia na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia, na ocenianym kierunku studiów, w kontekście wymogów Krajowych Ram Kwalifikacji, daje podstawę do wyrażenia pozytywnej oceny. Zarówno liczba zaprogramowanych efektów, jak ich konstrukcja formalna i merytoryczna dla profilu ogólnoakademickiego oraz odniesienie do obszaru kształcenia nauk społecznych są poprawne. Kierunkowe efekty kształcenia cechuje oryginalność ujęcia merytorycznego, a ich zakres i skala trudności jest adekwatna do zakładanego poziomu kwalifikacji studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim.

Przewidywane efekty kształcenia w odniesieniu do absolwentów kierunku „bezpieczeństwo narodowe” pozostają w ścisłej korelacji z wizją władz Wydziału dotyczącą przygotowania wojskowych i cywilnych profesjonalistów z obszaru bezpieczeństwa do rozwiązywania problemów w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego poprzez prowadzenie interdyscyplinarnych badań naukowych, realizację nowoczesnych programów nauczania oraz wsparcie i doradztwo naukowe podmiotów działających w obszarze bezpieczeństwa, w tym obronności państwa.

Matryca efektów kształcenia osiąganych na studiach I stopnia, w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych dla profilu ogólnoakademickiego, zawiera rozkład efektów kierunkowych na 4 moduły: przedmioty podstawowe (7 przedmiotów), przedmioty kierunkowe (12 przedmiotów), autorskie przedmioty do wyboru (16 przedmiotów), przedmioty specjalnościowe (9 przedmiotów dla każdej z 7 specjalności).

Matryca efektów kształcenia osiąganych na studiach II stopnia, w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych dla profilu ogólnoakademickiego, zawiera rozkład efektów kierunkowych na 4 moduły: przedmioty podstawowe (4 przedmiotów), przedmioty kierunkowe (9 przedmiotów), przedmioty do wyboru (14 przedmiotów), przedmioty specjalnościowe (4 przedmioty dla każdej z 7 specjalności).

Rozkład kierunkowych efektów kształcenia na moduły na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia, w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych jest merytorycznie poprawny. Programy studiów pierwszego i drugiego stopnia zawierają dla każdego z wyżej wskazanych modułów zaprogramowane efekty kształcenia, które są skorelowane z efektami kierunkowymi.

Analizując merytoryczną spójność zaprogramowanych efektów kształcenia, na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, z efektami szczegółowymi opracowanymi dla przedmiotów kształcenia należy stwierdzić, że w ramach programu studiów na poziomie I stopnia realizowane są 44 przedmioty, a w ramach programu studiów na poziomie II stopnia realizowanych jest 31 przedmiotów. Dla każdego przedmiotu zaprogramowano od 10 do 30 przedmiotowych efektów kształcenia, w rozbiciu na efekty w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

W kartach opisu przedmiotu zdefiniowano efekty przedmiotowe. Znajduje się tam również macierz adekwatności komponentów kształcenia przedmiotu, w której zawarto odniesienie danego efektu do efektów zdefiniowanych dla całego programu w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

Dla potrzeb studentów, każdy wykładowca opracowuje również sylabus do przedmiotu, który stanowi uszczegółowienie treści programowych zawartych w kartach opisu przedmiotu. Sylabus jest swoistego rodzaju przewodnikiem dla studenta w procesie osiągnięcia zaprogramowanych efektów kształcenia. Na podkreślenie zasługuje fakt, że wprowadzenie dodatkowego dokumentu wspierającego efektywność kształcenia wynikała z wniosków zgłaszanych przez samych studentów oraz wykładowców. Ponadto z rozmów z kadrą dydaktyczną wynika, że przyjęcie formuły rozwinięcia karty przedmiotu w postaci sylabusa przynosi lepsze efekty nauczania, a tym samym osiągnięcia efektów kształcenia, co znajduje potwierdzenie w analitycznych materiałach WSZJK.

W opinii ZO ilość zaprogramowanych efektów jest dydaktycznie racjonalna i możliwa do osiągnięcia. Skala trudności efektów jest wyważona i możliwe jest osiągnięcie wszystkich efektów na akceptowalnym poziomie z uwzględnieniem możliwości najsłabszych studentów.

Wszystkie informacje o programie kształcenia, w tym efekty kształcenia dla kierunku bezpieczeństwo narodowe, są publikowane na stronie internetowej Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego. Sylabusy są udostępniane studentom na pierwszych zajęciach, są także dostępne na stronie internetowej Wydziału, po zalogowaniu w Wirtualnej Uczelni.

Cele przedmiotu oraz zakładane do osiągnięcia efekty kształcenia, a także ich sposób weryfikacji każdy wykładowca omawia ze studentami na pierwszych zajęciach. Ponadto plany i programy kształcenia są udostępniane studentom w sposób otwarty. Na stronie internetowej Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego każdy student ma możliwość zapoznania się z pełnym programem kształcenia obowiązującym od roku akademickiego, w którym rozpoczyna studia. Szczegółowe plany zajęć podawane są do wiadomości studentów z kilkutygodniowym wyprzedzeniem w stosunku do daty rozpoczęcia semestru studiów.

Każdy student, po zapoznaniu się programem studiów oraz treściami sylabusa przedmiotu, wie jakie efekty powinien osiągnąć w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych na zakończenie danego modułu kształcenia lub przedmiotu, a także kierunku studiów.

Powiązanie celów i efektów kształcenia w formie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, na poziomie kierunku, modułów i przedmiotów, pozwala na stwierdzenie, że tworzą one spójną koncepcję kształcenia zgodną z Krajowymi Ramami Kwalifikacji. Koncepcja ta odpowiada poziomowi prowadzonych studiów i zamierzeniom strategicznym Uczelni w zakresie kształcenia absolwentów o kwalifikacjach dostosowanych do potrzeb rynku pracy.

2) *Efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne.*

ZO dokonał analizy merytorycznej efektów kierunkowych, ich klarowności oraz jednoznaczności semantycznej i uznał, że spełniają one wymagania poprawności i czytelności.

Programy kształcenia na studiach I i II stopnia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe” zawierają szczegółowy opis zakładanych efektów kształcenia w formie tabeli odniesień efektów kierunkowych do efektów obszarowych i to zarówno w zakresie wiedzy, umiejętności, jak i kompetencji społecznych. Opisane efekty kształcenia zostały w sposób przejrzysty przeniesione do kart opisu przedmiotu oraz sylabusów.

Zdaniem ZO efekty modułowe/przedmiotowe utrzymują więź merytoryczną z efektami kierunkowymi opartą na regule wynikania, uszczegółowienia i doprecyzowania. Efekty modułowe są ponadto wynikiem podziału efektów kierunkowych.

W opinii ZO Wydział programując kierunkowe i modułowe efekty kształcenia sformułował je stosując aparat kategoryjny i terminologię typową dla języka nauki wskazanych dyscyplin naukowych. Zastosowany opis osiągniętych przez studentów kompetencji jest zrozumiały i może być sprawdzalny.

Sprawdzalność efektów jest pochodną zastosowanych metod kształcenia, w tym metod weryfikacji. W opinii ZO Wydział stosuje w praktyce dydaktycznej właściwe dla akademickiego procesu kształcenia metody nauczania oraz weryfikacji efektów kształcenia.

Podczas spotkania Zespołu Oceniającego PKA studenci jednoznacznie wskazali na przejrzystość efektów kształcenia wynikającą zarówno ze sposobu ich sformułowania jak i przedstawienia studentom. W ich ocenie zakładane efekty są zrozumiałe, spójne oraz pozwalają na opracowanie przejrzystego sposobu weryfikacji.

3) Jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; system ten jest powszechnie dostępny.

W Akademii Obrony Narodowej, w tym na Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego, na wszystkich etapach procesu kształcenia – włącznie z dyplomowaniem - funkcjonuje system weryfikacji efektów kształcenia, tzw. wydziałowy system oceny jakości kształcenia, którego jednym z podstawowych zadań jest monitorowanie realizacji efektów kształcenia według ściśle opisanych procedur.

ZO analizował, obowiązujące na WBN w procesie kształcenia, elementy i procedury systemu weryfikacji efektów kształcenia.

Ogólne procedury związane z pomiarem i oceną efektów kształcenia określone są w Regulaminie studiów. Określa on w szczególności prawa i obowiązki studenta związane z zaliczaniem przedmiotów, zdawaniem egzaminów, zaliczaniem etapów studiów i całych studiów. Rozwiązania zawarte w Regulaminie wprowadzają odpowiednie regulacje związane z zaliczaniem przedmiotów i etapów kształcenia, określają ramy organizacyjne dla procesu weryfikacji osiągnięć studenta, formułują uprawnienia odwoławcze oraz określają konsekwencje braku zaliczenia. Regulamin wprowadza również skalę ocen stosowanych w ramach procesu weryfikacji osiągnięć studenta. Rozwiązania stosowane w tym zakresie są prawidłowe i przejrzyste.

Szczegółowe sposoby pomiaru i oceny efektów kształcenia zostały określone w sylabusach przedmiotów. Zgodnie z ww. Regulaminem okresem zaliczeniowym jest semestr. Realizowane przedmioty kończą się zaliczeniem, zaliczeniem z oceną lub egzaminem. Egzamin może być przeprowadzony w formie ustnej, pisemnej lub mieszanej z możliwością wykorzystania technik komputerowych. W Uczelni obowiązuje 6-stopniowa skala ocen: od oceny „niedostateczny” (2,0) do oceny „bardzo dobry” (5,0). Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest spełnienie wymagań wynikających z karty opisu przedmiotu. Zaliczenia dokonuje prowadzący zajęcia. Warunkiem zaliczenia semestru jest uzyskanie pozytywnych ocen oraz zaliczeń wszystkich przedmiotów, egzaminów i praktyk określonych w programach studiów dla tego semestru. Zgodnie z Regulaminem Studiów każdy prowadzący zajęcia zobowiązany jest nie później niż 14 dni od rozpoczęcia semestru do podania studentom do wiadomości warunków oraz trybu odbywania zajęć dydaktycznych, określenia usprawiedliwiania oraz odrabiania nieobecności na zajęciach, definiowania warunków oraz trybu uzyskania zaliczenia lub zdawania egzaminu, określenia wstępnego terminu przewidzianego na zajęcia zaliczeniowe, przedstawienia studentom wykazu literatury realizowanej w trakcie zajęć, przekazania sylabusu studentom (w Wydziale wprowadzany jest system zamieszczania sylabusów w „Wirtualnej Uczelni”). Każdy przedmiot kształcenia przewidziany w planie studiów kończy się oceną wpisaną do indeksu, karty okresowych

osiągnąć studentów oraz protokołu egzaminu/zaliczenia. Protokoły z wynikami zaliczeń i egzaminów nauczyciel akademicki przekazuje do dziekanatu nie później niż w ciągu pięciu dni po zakończeniu egzaminu (zaliczenia). Studenci mają zapewnioną możliwość wglądu do sprawdzonych i ocenionych prac pisemnych w terminie do dwóch tygodni od ogłoszenia wyników tego egzaminu. Studentom przysługują prawa odwoławcze od ocen przewidziane w Regulaminie studiów oraz wynikające z niego możliwości poprawiania ocen niedostatecznych.

Materiały dokumentujące formę i treść oraz protokoły zaliczeń są archiwizowane i poddawane kontroli w celu monitorowania poprawności procesu oceniania.

Weryfikacji efektów kształcenia dokonuje się również w trakcie **praktyk zawodowych**. Zasady organizacji praktyk określają przepisy Regulaminu studiów oraz Uchwała Nr 9/2013 Rady Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie *zaopiniowania i przyjęcia „Ramowego regulaminu i programu studenckich praktyk zawodowych”*.

Weryfikacji uzyskania na praktykach zakładanych efektów kształcenia dokonuje opiekun praktyki w miejscu jej odbywania oraz opiekun praktyk z ramienia Uczelni. Do obowiązków opiekuna praktyk z ramienia uczelni należy m.in. zapoznanie studentów z zasadami, organizacją i programem praktyk, określenie terminów rozliczenia praktyk i sposobu ich zaliczenia, rozliczenie studentów z realizacji programu praktyki, dokonanie odpowiedniego wpisu do indeksu po dostarczeniu przez studentów sprawozdań z odbytej praktyki. Zaliczenia praktyki dokonuje wyznaczony przez Dziekana Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego opiekun praktyk studentów, sprawujący nadzór nad ich przebiegiem, na podstawie złożonego przez studenta poświadczenia przez placówkę odbycia praktyki (wpisy w Dzienniku Praktyk) oraz opinii kierownika jednostki organizacyjnej, w której odbywał praktykę. Dzięki obowiązkowi systematycznego wpisywania do Dziennika Praktyk wykonanych czynności, można zweryfikować, czy student zrealizował założone efekty kształcenia.

W trakcie spotkania Zespołu Oceniającego PKA ze studentami poruszono kwestię odbywania oraz zaliczania praktyk. Studenci wskazali na udzielaną im pomoc ze strony Uczelni przy poszukiwaniu miejsca odbywania praktyk oraz pozytywnie ocenili wsparcie w zakresie kwestii formalnych.

Zdaniem ZO proces realizacji praktyk zawodowych, oparty na standardach kształcenia oraz obowiązujące od przyszłego roku akademickiego praktyki z zaprogramowanymi efektami kształcenia – nie budzi zastrzeżeń.

Systemem weryfikowania efektów kształcenia objęty jest także **proces dyplomowania**. Zasady dyplomowania określa Regulamin studiów, a także Regulamin realizacji prac dyplomowych oraz przebiegu egzaminu dyplomowego dla kierunków studiów realizowanych w Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Obrony Narodowej przyjęty uchwałą Rady Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego Nr 7/2014 z dnia 21 stycznia 2014 r.

Procedury dotyczące procesu dyplomowania określają wymagania stawiane osobom pełniącym funkcję promotora i sposób ich powoływania, sposób zgłaszania, zatwierdzania, ogłaszania i wyboru tematów prac dyplomowych, zasady prowadzenia seminariów dyplomowych, składanie prac dyplomowych i dokonywanie ich recenzji, przebieg egzaminu dyplomowego. Rozwiązania zawarte w ramach wskazanych procedur zapewniają prawidłowy przebieg procesu dyplomowania. Tematy prac dyplomowych ustalają promotorzy wspólnie ze studentami, biorąc pod uwagę zainteresowania studenta oraz potrzeby Akademii. Tematy prac dyplomowych oraz wykaz promotorów zatwierdza kierownik podstawowej jednostki organizacyjnej przed końcem semestru poprzedzającego ostatni rok studiów. W uzasadnionych przypadkach temat pracy może być zmieniony, za zgodą kierownika

podstawowej jednostki organizacyjnej, jednak nie później niż do końca pierwszego semestru ostatniego roku studiów. Student wykonuje pracę dyplomową pod kierunkiem promotora. Promotorem pracy dyplomowej może być osoba posiadająca co najmniej stopień naukowy doktora. Na studiach drugiego stopnia student opracowuje pracę dyplomową pod kierunkiem nauczyciela akademickiego posiadającego tytuł naukowy profesora, stopień naukowy doktora habilitowanego lub doktora – za zgodą Rady Wydziału. Powoływanie promotorów i recenzentów uwzględnia powiązanie ich specjalizacji naukowej z tematyką prac dyplomowych, nad którymi sprawują opiekę. Promotor dokonuje zaliczenia seminarium dyplomowego na ostatnim semestrze studiów po przedstawieniu przez studenta ostatecznej wersji pracy dyplomowej. Oceny pracy dyplomowej dokonuje promotor i recenzent.

Wydział Bezpieczeństwa Narodowego posiada opracowane „Zasady, kryteria przygotowywania i oceny prac dyplomowych oraz egzaminu dyplomowego w Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Obrony Narodowej”, które obejmują: podstawy prawne opracowania prac dyplomowych; charakterystykę prac dyplomowych (odrębnie pracy licencjackiej i pracy magisterskiej); definiowanie tematu pracy dyplomowej i wybór promotora; harmonogram opracowania pracy dyplomowej; zasady redakcji pracy dyplomowej; warunki złożenia pracy dyplomowej, zasady oceny pracy i warunki egzaminu dyplomowego.

Na podkreślenie zasługują klarowne zasady i kryteria przygotowywania prac dyplomowych, w szczególności wskazano tu na takie aspekty jak: powiązania tematu ze strukturą pracy, wskazano na objętość pracy, a także podkreślono preferencje techniczne, edytorskie, w tym wzór strony tytułowej pracy dyplomowej, przykładowe rozmieszczenie struktury pracy w „Spisie treści”, sposoby sporządzania przypisów źródłowych czy wykorzystanie materiałów graficznych. Wskazano studentom również zasady przygotowania bibliografii oraz sporządzanie aneksów.

Istotnym elementem są również jasno określone zasady oceny prac dyplomowych, w tym wzory arkuszy ceny prac: licencjackiej i magisterskiej.

Oba wzory dotyczą tabelarycznej oceny pracy się według 8 kryteriów oceny i przypisanych im cech kryterium oceny. Każda cecha oceniana jest w wartościach całkowitych w skali 0-3. Suma punktów za każdą cechę daje łączną ocenę punktową danego kryterium. Punktację tą przelicza się na tzw. punktację ujednoliczoną (wg ściśle określonego wzoru) - w zależności od ilości przypisanych cech do tego kryterium i maksymalnej możliwej do uzyskania ilości punktów. Punktacja ujednoliczona dla każdego kryterium w skali od 0 do 10 pkt. wyraża parametryczną oceną każdego kryterium. Wynik końcowy pracy jest sumą ocen wszystkich 8 kryteriów, przy czym uzyskany przedział punktacji odzwierciedla daną ocenę słowną – stosownie do przyjętej w § 36 Regulaminu studiów skali ocen stosowanej podczas egzaminów, zaliczeń i bieżącej kontroli wiedzy i umiejętności studenta w uczelni.

Zgodnie z zapisem wg § 56 ust. 2 Regulaminu studiów, praca dyplomowa może podlegać ocenie z zastosowaniem dostępnych systemów antyplagiatowych. W tym zakresie Akademia współpracuje z firmą plagiat.pl, sprawdzając losowo wybrane prace.

Zdaniem ZO procedury i dokumenty oceny stosowane w procesie dyplomowania zapewniają właściwą weryfikację zaprogramowanych efektów kształcenia.

Studia kończą się egzaminem dyplomowym. Wykaz zagadnień egzaminu dyplomowego jest podawany do publicznej informacji na stronie internetowej Wydziału. Egzamin dyplomowy przeprowadza komisja powołana przez kierownika podstawowej jednostki organizacyjnej. W skład komisji wchodzi: przewodniczący – wyznaczony przez kierownika podstawowej jednostki organizacyjnej, promotor pracy dyplomowej, oraz jej recenzent, przy czym przynajmniej jeden z członków komisji powinien posiadać stopień naukowy doktora habilitowanego bądź tytuł naukowy. Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym. Na

egzaminie dyplomowym student powinien wykazać się wiedzą i umiejętnościami z zakresu tematyki pracy dyplomowej i kierunku studiów.

Dokumentacja toku studiów związana z potwierdzeniem uzyskania przez studenta zakładanych efektów kształcenia i kwalifikacji, tj. np. protokoły egzaminacyjne i dyplomy oraz suplementy prowadzona jest prawidłowo.

Uczelnia zapewnia niezbędną dostępność informacji na temat stosowanego systemu oceny efektów kształcenia. Podstawowym źródłem informacji na ten temat są sylabusy przedmiotów. W dokumentach tych szczegółowo określono stosowane sposoby weryfikacji efektów kształcenia odnoszące się do każdego z przedmiotów. Ogólne zasady oceny efektów kształcenia zawarte są w Regulaminie studiów. Dokumenty te dostępne są w siedzibie Uczelni oraz na jej stronach internetowych i intranetowych. Dodatkowe informacje można uzyskać od pracowników Dziekanatu oraz wykładowców poszczególnych przedmiotów.

Rozwiązania te odpowiadają powszechnie stosowanym w krajowym szkolnictwie wyższym i funkcjonują w sposób właściwy. Można zatem stwierdzić, że Uczelnia zapewniła niezbędną dostępność informacji na temat stosowanego w niej systemu oceny efektów kształcenia.

W trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studenci wskazali, że warunki zaliczenia, oraz wszelkie wymogi dotyczące przedmiotu przekazywane im są przez nauczycieli akademickich na pierwszych zajęciach w semestrze. Dzięki aktualizacji sylabusów na powszechnie dostępnej stronie Wirtualna Uczelnia zapewniony jest publiczny dostęp do opisu efektów kształcenia, planów studiów, oraz sylabusów. Zasady oceniania przedstawione są również w sposób wyczerpujący i zrozumiały w Regulaminie Studiów Akademii Obrony Narodowej dostępnego na stronie internetowej Wydziału. Podczas spotkania Zespołu Oceniającego PKA, studenci wyrazili opinię, że zasady oceny określone w sylabusach są konsekwentnie realizowane przez nauczycieli akademickich. Przyjęto weryfikację efektów kształcenia poprzez standardowe formy zaliczenia, kolokwia, prace zaliczeniowe oraz egzaminy pisemne i ustne.

W ocenie ZO system oceny efektów kształcenia na kierunku bezpieczeństwo narodowe prowadzonym w Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego AON właściwie obejmuje wszystkie kategorie efektów; wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne. Procedury i narzędzia oceny oparte są na zasadzie konsekwencji metodycznej i korespondencji merytorycznej w sposobach weryfikacji efektów na poszczególnych etapach kształcenia oraz są dostosowane do metod dydaktycznych właściwych dla poszczególnych form kształcenia w ramach dydaktyki przedmiotów, procesu dyplomowania i praktyk zawodowych.

ZO dokonał analizy skali i przyczyn **odsiewu** i stwierdził, że w roku akademickim 2012/2013 ze studiów na kierunku „bezpieczeństwo narodowe” skreślono łącznie 199 studentów. Na studiach stacjonarnych skreślono 65 osób (41 osób na studiach I stopnia w stosunku do 742 studentów, co stanowi odsetek 5,5% oraz 24 osoby na studiach II stopnia w stosunku do 382 studentów, co stanowi odsetek 6,3%). Na studiach niestacjonarnych skreślono 134 osoby (72 osoby na studiach I stopnia w stosunku do 566 studentów, co stanowi odsetek 12,7% oraz 62 osoby na studiach II stopnia w stosunku do 439 studentów, co stanowi odsetek 14,1%). Liczba osób skreślonych z podziałem na podstawy skreślenia przedstawia poniższa tabela.

Powód skreślenia	Studia I stopnia			Studia II stopnia		
	stacjonarne	niestacjon.	Razem	stacjonarne	niestacjon.	Razem
Rezygnacja	20	45	65	10	35	45
Nieżłożenie	10	2	12	6	6	12

indeksu						
Brak opłat	0	5	5	0	3	3
Niezaliczenie semestru	11	20	31	8	18	26
OGÓLEM	41	72	113	24	62	86

Z danych zawartych w tabeli wynika, że najczęstszą przyczyną skreśleń studentów z listy są dwa czynniki. Jeden to rezygnacja samych studentów (na studiach I stopnia jest to odsetek 5% studentów, a na studiach II stopnia 5,5%). Drugim istotnym czynnikiem jest brak postępów w nauce i niezaliczenie semestru – tu odsetek studentów na I stopniu sięga 2,3%, a na studiach II stopnia 3,2%.

4) Jednostka monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy, a uzyskane wyniki wykorzystuje w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia.

W 2011 r. w AON powołano do życia Biuro Karier. Z informacji uzyskanych od pracownika biura wynika, że już w 2011 r. opracowano pierwszy Raport pt. „Zatrudnialność studentów Akademii Obrony Narodowej”. Celem badań było zidentyfikowanie i opisanie sytuacji dotyczącej zatrudnialności studentów AON oraz praktyczne wykorzystanie otrzymanej wiedzy w procesie doskonalenia kształcenia. W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego. Pozyskaniu danych posłużyła technika ankiety. Kwestionariusz ankiety składał się z trzech części. Większość pytań miała charakter pytań zamkniętych alternatywnych i koniunktywnych, część pytań była półotwarta, jedno pytanie było filtrujące. Utrudnieniem w badaniu dalszych losów absolwentów będzie fakt, iż 82% ankietowanych było przeciwnych podaniu e-maila lub numeru telefonu w celu dalszego monitorowania ich kariery zawodowej przez Biuro Karier.

Raport był przedmiotem debaty Rady Wydziału WBN AON w dniu 20 grudnia 2011 r. Z analizy protokołu z posiedzenia Rady Wydziału wynika, że wyniki badań zostały omówione w trakcie dyskusji. Zwracano uwagę na fakt, że tylko 13% badanych wskazało, że wykonuje pracę zgodnie z kwalifikacjami. Jeden z wniosków z dyskusji dotyczył konieczności dostosowania treści programowych do wymogów rynku, tak aby został poprawiony wskaźnik 87% absolwentów, którzy nie pracują zgodnie z kwalifikacjami. Stwierdzono również, że należy zacieśnić współpracę z pracodawcami, przedstawicielami instytucji związanych z bezpieczeństwem w zakresie programu, aby absolwent WBN AON miał szansę uzyskać taką wiedzę i umiejętności, by był atrakcyjnym kandydatem do zatrudnienia. Podkreślono przy tym rolę Biura Karier w procesie wspierania studentów w umiejętnościach poszukiwania pracy zgodnie z kwalifikacjami.

Raport Biura Karier wraz z wnioskami przyjęto uchwałą Nr 99/2011 przez aklamację. Rada Wydziału przyjęła także jako zasadę konsultowanie programów kształcenia z interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi.

W roku akademickim 2012/2013, Biuro Karier AON podejmowało szereg działań dodatkowych, w tym m.in.: działania informacyjne, które miały na celu zwiększenia świadomości studentów i absolwentów co do oferty biura karier AON, a także działania badawcze (ankiety, indywidualne rozmowy ze studentami, wymiana wiedzy pomiędzy biurami karier uczelni wyższych, podczas seminariów, konferencji, targów pracy), które

posłużyły do zbadania i analizy potrzeb studentów AON w kontekście zadań i misji jaka przyświeca Biurom Karier uczelni wyższych.

Działania te przyczyniły się do opracowania w 2013 r. dokumentu pt. „Koncepcja Monitoringu Karier Zawodowych Absolwentów”. W koncepcji założono ogólny cel badania kariery zawodowej absolwentów jako dostosowanie kierunków studiów i programu kształcenia w AON do potrzeb i wymogów rynku pracy.

Założono, że monitoring prowadzony będzie od roku akademickiego 2013/2014 w trzech fazach: I faza – zbieranie deklaracji od studentów; II faza – ankieta tuż po ukończeniu studiów - ankieta ta ma na celu zbadanie zadowolenia absolwenta z przebytego toku studiów, ocenę kompetencji absolwenta na wyjściu z uczelni oraz weryfikację ich oczekiwań co do przyszłego zawodu. Tu pytania dotyczą tego jak absolwent ocenia system kształcenia na uczelni oraz warunki studiowania, czy czuje się przygotowany do rozpoczęcia pracy zawodowej; jakie aktywności pozazawodowe podejmował podczas studiów, czy w trakcie studiów pracował, jakie ma kwalifikacje i umiejętności, które mogą mu pomóc w otrzymaniu pracy oraz tego jakie absolwent ma oczekiwania wobec przyszłej pracy – stanowiska, miejsca pracy, branży, wynagrodzenia, ale również jakie czynniki jego zdaniem wpływają na zdobycie pierwszej po studiach pracy oraz co może być przeszkodą w jej znalezieniu; III faza – dotyczy ankiet realizowanych po 3 i 5 latach od ukończenia studiów - ankieta ta ma na celu pozyskanie informacji dotyczących tego jak absolwent AON odnajduje się na rynku pracy. Tu pytania dotyczą przede wszystkim aktualnej sytuacji absolwenta, jaki ma statut, czy praca którą wykonuje ma związek z ukończonym kierunkiem, jakie jest jego zadowolenie z pracy i zarobków; jak absolwent ocenia przydatność w pracy oraz podczas poszukiwania pracy, kwalifikacji zdobytych podczas studiów; jakie ma plany na przyszłość, a także tego co według niego jest ważne podczas szukania pracy.

Jednym z działań podejmowanych przez Biuro Karier jest współpraca z pracodawcami w celu uzyskiwania od pracodawców ofert praktyk, staży, pracy.

Władze WBN AON wciąż doskonalą procedury w zakresie badania losów (karier) absolwentów. W konsekwencji umożliwia to wykorzystanie wniosków do optymalizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku.

Zdaniem ZO Uczelnia zbudowała podstawy sprawnego systemu monitorowania karier studentów, stosuje typowe rozwiązania prawno-organizacyjne, krytycznie odnosi się do uzyskiwanych efektów. Władze WBN racjonalnie wykorzystują opracowane raporty Biura Karier w procesie doskonalenia kształcenia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe”.

Zgodnie z zaleceniami Polskiej Komisji Akredytacyjnej ujętymi w ocenie z dnia 3 lipca 2008 roku utworzona została odrębna struktura Biura Karier w Akademii Obrony Narodowej.

Załącznik nr 4. Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Prace etapowe.

ZO przeanalizował prace pisemne (z ośmiu przedmiotów na poziomie studiów I i II stopnia) powstałe w wyniku realizacji przedmiotowych zadań samodzielnej pracy studentów. Analizowane opracowania stanowią istotny element procesu kształcenia realizowanego na kierunku „bezpieczeństwo narodowe”. Tematyka prac jest zgodna z treściami przedmiotowymi oraz kierunkiem kształcenia. Wymogi postawione studentom są zorientowane na osiągnięcie wybranych efektów kształcenia w ramach samodzielnej pracy studenta. Prace są opatrzone komentarzem wykładowcy oraz oceną.

W ocenie ZO analizowane prace spełniają wymogi weryfikacji wybranych efektów kształcenia.

Prace dyplomowe.

ZO poddał analizie piętnaście prac dyplomowych na poziomie studiów I i II stopnia. Oceniane, losowo wybrane, licencjackie i magisterskie prace dyplomowe nawiązują merytorycznie do problematyki kierunku kształcenia. Poziom merytoryczny i metodologiczny prac dyplomowych nie budzi istotnych zastrzeżeń. Stwierdzono drobne uchybienia bez istotnego znaczenia dla oceny wystawionej przez Promotora i Recenzenta. Każda praca zawiera elementy metodologiczne adekwatne do dokumentu pt. „Zasady, kryteria przygotowywania i oceny prac dyplomowych oraz egzaminu dyplomowego w Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Obrony Narodowej”.

W większości przypadków oceny prac dokonane przez promotorów i recenzentów są wystarczająco zbieżne. Również oceny ekspertów ZO są w dużej mierze zbieżne z nimi.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego: wyróżniająca.

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Zakładane przez WBN AON efekty kształcenia odnoszące się do programu studiów I i II stopnia o profilu ogólnoakademickim dla ocenianego kierunku „bezpieczeństwo narodowe” zgodne są z wymogami Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego oraz koncepcją rozwoju kierunku „bezpieczeństwo narodowe”. Zaprogramowane efekty kształcenia wynikają z wymagań obszaru nauk społecznych i dziedziny nauk społecznych.
- 2) Zaprogramowane efekty kształcenia dla ocenianego kierunku zostały sformułowane w sposób zrozumiały, a system potwierdzający ich osiągnięcie pozwala na ich skuteczną weryfikację. W opinii studentów efekty kształcenia są zrozumiałe i sprawdzalne
- 3) WBN AON stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, który obejmuje wszystkie kategorie efektów (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne). Narzędzia oceny osiągnięcia efektów kształcenia są adekwatne do poszczególnych etapów kształcenia. W opinii studentów system weryfikacji zakładanych efektów kształcenia jest przejrzysty i zrozumiały.
- 4) Jednostka monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy, a uzyskane wyniki wykorzystuje w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia.

3.Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

- 1) *Realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta.*

ZO oceniał program studiów na kierunku bezpieczeństwo narodowe, w cyklu kształcenia rozpoczętym w roku akademickim 2010/2011 (opracowany wg standardów kształcenia) na poziomie studiów I i II stopnia, w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych.

Program studiów realizowany w cyklu kształcenia od roku akademickiego 2010/2011, na poziomie I stopnia, opracowany jest zgodnie z wymogami opartymi na standardach kształcenia dla kierunku bezpieczeństwo narodowe stanowiących załącznik nr 10 do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki (Dz.U. 2007.164.1166).

W opinii ZO, proces kształcenia na kierunku prowadzony wg standardów kształcenia dla kierunku „bezpieczeństwo narodowe” spełnia wymagania kadrowe, programowe,

organizacyjne i jakościowe oraz zapewnia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej sylwetki absolwenta.

Studia pierwszego stopnia, opracowane zgodnie z wymogami KRK, trwają sześć semestrów i są prowadzone w formie stacjonarnej i niestacjonarnej. Łączny wymiar 2730 godzin zajęć na studiach stacjonarnych i 1610 godzin w przypadku studiów niestacjonarnych daje podstawę do stwierdzenia, iż planowanych treści nauczania zostaną w pełni zrealizowane.

W ocenie ZO program kształcenia dla studiów I stopnia umożliwia osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia, a to z kolei zapewnia studentom pierwszego stopnia dostateczną podstawę zarówno ogólnohumanistyczną jak i specjalistyczną, niezbędną do podjęcia przez nich studiów drugiego stopnia.

Integralną część procesu nauczania studentów AON stanowią **praktyki studenckie**. Zgodnie z programem kształcenia studenci na studiach pierwszego stopnia, na kierunku „bezpieczeństwo narodowe” są zobowiązani do odbycia praktyk po czwartym semestrze (w przerwie wakacyjnej), w wymiarze 120 godzin, co stanowi 4 punkty ECTS. Zgodnie z zarządzeniem Nr 8 Komendanta Akademii Obrony Narodowej z dnia 26 lutego 2008 r. w sprawie zasad organizacji praktyk studenckich, praktyki były organizowane w zgłaszanych przez studentów zakładach pracy lub jednostkach organizacyjnych, ale podmioty te musiały dawać możliwość zrealizowaną jasno sprecyzowanych w § 2 celów praktyki.

Realizacja praktyk odbywa się na podstawie indywidualnej umowy zawieranej między AON, reprezentowaną przez Dziekana Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego a stroną przyjmującą praktykanta. Analiza zawartych umów pozwala na stwierdzenie, że podmioty przyjmujące studentów do odbycia praktyk zawodowych dają gwarancje uzyskania dużej wiedzy i umiejętności praktycznych niezbędnych studentom kierunku „bezpieczeństwo narodowe”. Nabyte umiejętności mogą przyczyniać się do zwiększenia ich konkurencyjności na rynku pracy.

Możliwość samodzielnego wyboru miejsca odbywania praktyki należy ocenić pozytywnie z punktu widzenia interesu studenta, który może wybrać sobie miejsce praktyki położone najbliżej miejsca zamieszkania – warunek możliwości realizacji celów praktyki był znany studentom. Indywidualnie zgłoszona propozycja zakładu pracy jako miejsce praktyki zatwierdzana jest przez Dziekana WBN i dopiero na tej podstawie podpisywane jest porozumienie w sprawie praktyki studenckiej (załącznik Nr 1 do zarządzenia Nr 8 Komendanta AON). Następnie student otrzymuje skierowanie do odbycia praktyki, a po jej zakończeniu, potwierdzenie odbycia praktyki i wypełnia sprawozdanie z odbytej praktyki.

Opracowany w 2013 r. „Ramowy regulamin i program studenckich praktyk zawodowych” dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych dotyczy studentów kształcących się wg tzw. standardów kształcenia (aktualny III rok studiów). Obecnie trwają prace nad przygotowaniem nowego regulaminu i programu studenckich praktyk zawodowych studentów kształcących się wg KRK. Pierwsze praktyki odbędą się w miesiącach wakacyjnych tego roku. Zasady odbywania praktyk przez studentów normuje regulamin zatwierdzany przez Dziekana WBN, po wcześniejszym uzgodnieniu jego zapisów z interesariuszami zewnętrznymi (w ramach cyklicznych spotkań, w czasie których są dyskutowane kwestie dotyczące efektów kształcenia).

Pierwszy etap weryfikacji efektów kształcenia osiąganych w ramach praktyk realizowany jest przez opiekuna praktyk, wyznaczonego przez instytucję, w której student odbywa praktykę. Udokumentowane jest to w postaci oceny opisowej - opinii studenta za czas praktyk. W czasie praktyki student na bieżąco uzupełnia Dziennik praktyk, weryfikowany przez opiekuna. Kolejny etap weryfikacji efektów kształcenia realizowany jest przez nauczyciela akademickiego wyznaczonego jako opiekuna praktyk w Uczelni poprzez weryfikację dokumentów: Dziennik praktyk, Opinia z miejsca odbywania praktyk,

Sprawozdanie studenta z przebiegu praktyk oraz rozmowa dot. miejsca i zakresu odbywania praktyk. Po zakończeniu etapów weryfikacji efektów kształcenia nauczyciel – opiekun praktyk zalicza praktyki.

Należy podkreślić, że w programie kształcenia opracowanego dla studentów I stopnia wg KRK na lata 2013/2014 – 2015/2016, wymiar praktyk został zachowany (120 godzin), co stanowi 4 pkt ECTS. Studenci zostali zobligowani do odbycia praktyk w czwartym semestrze, przy czym praktyka może być realizowana w trybie ciągłym, a jej zakończenie winno nastąpić najpóźniej do końca semestru studiów. W programie założono 5 celów praktyk, ale przypisano im również 5 oczekiwanych efektów kształcenia o charakterze praktycznym. Zamieszczono również macierz adekwatności komponentów kształcenia praktyk, gdzie dane efekty kształcenia przedmiotu (praktyki) odniesiono do efektów zdefiniowanych dla całego programu i danego celu przedmiotu.

Dokonana analiza spójność programu i wymiaru praktyk zawodowych studentów, terminu ich realizacji, doboru miejsc, w których się odbywają, z celami i efektami kształcenia określonymi dla tych praktyk, pozwala na stwierdzenie, że praktyki zawodowe studenci odbywają w instytucjach związanych z szeroko pojętym obszarem bezpieczeństwa państwa wywodzącymi się zarówno z administracji rządowej oraz samorządowej jak i w jednostkach i podległych im służbach.

W ocenie ZO system kontroli i zaliczania praktyk może poprawnie weryfikować osiągnięcie przez studenta umiejętności praktycznych,

Program studiów na poziomie II stopnia opracowany jest zgodnie z wymogami KRK i umożliwi osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia, co pozwala na stwierdzenie, że absolwent będzie posiadał szeroką wiedzę w zakresie zagadnień, które mają istotny wpływ na stan bezpieczeństwa narodowego. Studia trwają 4 semestry i kończą się uzyskaniem tytułu zawodowego magistra.

Na realizację zajęć dydaktycznych przewidziano 1620 godz. w formie studiów stacjonarnych oraz 912 godzin w formie studiów niestacjonarnych.

Programy studiów „bezpieczeństwo narodowe” I i II stopnia zakładają uzyskiwanie przez studentów punktów w ramach systemu European Credit Transfer System (ECTS), który umożliwi i ułatwi międzyuczelnianą wymianę studentów, a także ustalania zasad uznawania części studiów odbytych za granicą lub w innej krajowej uczelni. Punkty ECTS są przyporządkowane poszczególnym przedmiotom. Realizację przedmiotów w układzie semestralnym określa opracowany na podstawie programu Plan studiów.

Student, realizując program kształcenia **studiów I stopnia**, uzyskuje 191 punkty ECTS. Wymiar godzin dla studiów stacjonarnych wynosi 2730 godzin pracy z nauczycielem i 2670 godzin pracy własnej, co łącznie daje 5400 godzin (w przeliczeniu daje to 28 pkt ECTS na 1 godzinę zajęć). Wymiar godzin dla studiów niestacjonarnych wynosi łącznie 5360, z czego 1610 godzin pracy z nauczycielem i 3750 godzin pracy własnej.

W programie studiów wyodrębniono 4 moduły przedmiotowe: przedmioty przedmiotów podstawowych – 45 punktów ECTS; przedmioty kierunkowe – 72 punkty ECTS; przedmioty do wyboru – 6 punktów ECTS; przedmioty specjalnościowe – 54 punkty ECTS. Ponadto, seminarium dyplomowe i praca dyplomowa 10 punktów ECTS oraz praktyka zawodowa – 4 punkty ECTS.

W programie studiów stacjonarnych I stopnia założono, że łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich wynosi 110 pkt., a łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z zakresu nauk podstawowych, do których odnoszą się efekty kształcenia wynosi 45 pkt. Ponadto określono, że minimalna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać, realizując moduły kształcenia oferowane w formie zajęć ogólnouczelnianych lub na innym kierunku studiów wynosi 72 pkt., a minimalna liczba

punktów ECTS, którą student musi uzyskać na zajęciach z wychowania fizycznego wynosi 3 pkt. Określono także, że liczba punktów ECTS, którą student uzyskuje realizując moduły kształcenia podlegające wyborowi (moduł fakultatywny i specjalnościowy) wynosi 60 pkt.

Sumarycznie rozłożenie obciążenia studenta w każdym semestrze wynosi odpowiednio: 30,5 pkt. ECTS na I semestrze, 30,5 pkt. ECTS na II semestrze, 30,5 pkt. ECTS na III semestrze, 36,5 pkt. ECTS na IV semestrze, 32,5 pkt. ECTS na V semestrze oraz 30,5 pkt. ECTS na VI semestrze.

Realizując program **studiów II stopnia** student uzyskuje 120 punkty ECTS. Wymiar godzin dla studiów stacjonarnych wynosi 1620 godzin pracy z nauczycielem i 1740 godzin pracy własnej, co łącznie daje 3360 godzin (w przeliczeniu daje to 28 pkt. ECTS na 1 godzinę zajęć). Wymiar godzin dla studiów niestacjonarnych wynosi łącznie 3372, z czego 912 godzin pracy z nauczycielem i 2460 godzin pracy własnej.

W programie studiów II stopnia wyodrębniono 4 moduły kształcenia: przedmioty podstawowe – 24 punkty ECTS; przedmioty kierunkowe – 56 punktów ECTS; przedmioty do wyboru – 6 punktów ECTS, przedmioty specjalnościowe – 24 punktów ECTS (za zaliczenie 4 przedmiotów danej specjalności). Ponadto, seminarium dyplomowe i praca dyplomowa 10 punktów ECTS.

W programie studiów stacjonarnych II stopnia założono, że łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich wynosi 66 pkt., a łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z zakresu nauk podstawowych, do których odnoszą się efekty kształcenia wynosi 24 pkt.

Ponadto określono, że minimalna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać, realizując moduły kształcenia oferowane w formie zajęć ogólnouczeniowych lub na innym kierunku studiów wynosi 32 pkt., a liczba punktów ECTS, którą student uzyskuje realizując moduły kształcenia podlegające wyborowi (moduł fakultatywny i specjalnościowy) wynosi 46 pkt.

Sumarycznie rozłożenie obciążenia studenta w każdym semestrze studiów wynosi 30 pkt. ECTS.

Niewątpliwie, zdobyta wiedza i wykształcone umiejętności oraz kompetencje społeczne, zdobyte w trakcie studiów I stopnia, pozwolą absolwentowi na podjęcie pracy w instytucjach, służbach rządowych oraz samorządowych na stanowiskach związanych z bezpieczeństwem państwa.

Z kolei zdobyta wiedza i wykształcone umiejętności oraz kompetencje społeczne, w trakcie studiów II stopnia, pozwolą absolwentowi na efektywne rozwiązywanie złożonych problemów zawodowych, kreatywne uczestnictwo w pracy zespołowej oraz kierowanie zespołami ludzkimi. Tym samym absolwent studiów drugiego stopnia będzie przygotowany do pracy na stanowiskach kierowniczych w administracji publicznej, w tym jednostkach organizacyjnych służb państwowych odpowiedzialnych za bezpieczeństwo narodowe oraz do kontynuowania nauki w ramach studiów trzeciego stopnia (doktoranckich).

Sekwencja przedmiotów w modułach i semestrach jest prawidłowa i zapewnia ciągłość kształcenia na kierunku oraz postęp w indywidualnym rozwoju studenta. Przedmioty do wyboru pozwalają na specjalizację kształcenia wg indywidualnego zapotrzebowania studenta.

Realizacja danego przedmiotu poprzedzona jest opracowaniem karty opisu przedmiotu oraz sylabusu, z których jasno wynika, jaki nakład pracy student musi ponieść, aby uzyskać zaliczenie danego przedmiotu. Analiza poszczególnych kart opisu przedmiotu oraz sylabusów studiów I i II stopnia pozwala na stwierdzenie, że dla danego modułu kształcenia (przedmiotu) prawidłowo są dobrane formy przeprowadzenia zajęć oraz podstawowe kryteria oceny i forma zaliczenia.

Istotnym elementem wspierającym proces kształcenia jest korzystanie z zalecanych podręczników akademickich, a także opracowań zawodowych (skryptów i innych materiałów dydaktycznych), których wykaz znajduje się w każdej karcie opisu przedmiotu oraz w każdym sylabusie w formie literatury obowiązkowej i uzupełniającej.

Warto podkreślić, że studenci korzystają z sylabusów, jako rozwiniętej formy kart opisu przedmiotu, gdzie dokładnie mają rozpisane treści programowe. Sylabusy dostępne są stronie internetowej Wydziału już przed rozpoczęciem semestru zajęć. Takie rozwiązanie wpływa na zwiększoną świadomość studentów, a tym samym efektywność procesu nauczania.

W opinii studentów realizowany program kształcenia umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studenci ocenili formy prowadzenia zajęć jako odpowiednio dobrane do treści kształcenia realizowanych w ramach poszczególnych zajęć. Według studentów, plan studiów jest ułożony prawidłowo i zachowuje właściwe proporcje pomiędzy przedmiotami podstawowymi i specjalnościowymi. Pozytywnie zostało również ocenione zaangażowanie nauczycieli akademickich w efektywne przekazywanie treści kształcenia oraz otwartość na propozycje studentów dotyczące realizowanego programu kształcenia. Nauczyciele akademicy umożliwiają studentom konsultacje zarówno za pośrednictwem poczty elektronicznej jak i indywidualnie w czasie do tego wyznaczonym.

W ocenie studentów sekwencja realizowanych przedmiotów jest właściwa i zapewnia ciągłość w zdobywaniu i poszerzaniu wiedzy bez powtarzania treści na poszczególnych zajęciach. Systematycznie poszerzane są umiejętności, wiedza jak i kompetencje studentów. Stosowany na wizytowanym kierunku system punktów ECTS umożliwia studentom uczestniczenie w wymianie krajowej oraz międzynarodowej.

W ocenie ZO sekwencja przedmiotów w modułach i semestrach jest prawidłowa i zapewnia ciągłość kształcenia na kierunku oraz postęp w indywidualnym rozwoju studenta. Moduły do wyboru pozwalają na specjalizację kształcenia w jego oferowanych formach.

Regulamin studiów AON przewiduje możliwość **indywidualizacji** procesu kształcenia studentów w dwóch formach.

Pierwsza dotyczy sytuacji, gdy student wykazuje szczególne uzdolnienia w zakresie zdobywania wiedzy – wówczas po zaliczeniu pierwszego roku studiów może ubiegać się o zgodę na studia według indywidualnego programu kształcenia i planu studiów – decyzję podejmuje dziekan WBN i w przypadku wyrażenia zgody wyznacza naukowego opiekuna studenta. Zadaniem opiekuna jest opracowanie i czuwanie nad realizacją indywidualnego programu kształcenia i planu studiów. Przy czym regulamin studiów wyraźnie podkreśla, że tok indywidualny powinien zapewnić osiągnięcie pełnych efektów kształcenia właściwych dla kierunku studiów oraz uwzględniać indywidualne zainteresowania studenta.

Druga forma trybu indywidualnego toku studiowania jest możliwa dla studentów, którzy znaleźli się w szczególnej sytuacji życiowej. Wówczas po zaliczeniu pierwszego semestru studiów mogą oni ubiegać się o ich kontynuowanie według indywidualnej organizacji studiów. Zgodę na realizację studiów według indywidualnej organizacji wydaje dziekan – biorąc pod uwagę uzasadniony wniosek zainteresowanego studenta. Zgoda jednak nie może być wydana na okres dłuższy niż semestr. Indywidualną organizację studiów (w tym udział w zajęciach dydaktycznych oraz terminy zaliczeń i egzaminów) student ustala z prowadzącymi poszczególne przedmioty. Realizacja studiów według indywidualnej organizacji nie zwalnia bowiem studenta z obowiązku zaliczenia wszystkich przedmiotów i zdania wszystkich egzaminów przewidzianych programem kształcenia. Jest więc to tryb pozwalający studentowi elastycznie reagować na zaistniałą trudną sytuację życiową, ale nie jest to narzędzie na „łatwiejsze” zaliczenie studiów.

Szczególną sytuacją indywidualizacji procesu kształcenia jest przypadek, gdy student jest osobą niepełnosprawną. Wówczas – zgodnie z zapisami § 19 regulaminu studiów dziekan WBN wyznacza opiekuna studenta, który wspólnie ze studentem opracowuje indywidualny plan studiów. W organizacji zajęć dydaktycznych uwzględnia się rodzaj niepełnosprawności studenta oraz możliwości Akademii. W przypadku WBN zajęcia dla takich studentów planowane są tylko na parterze.

Podczas spotkania ZO studenci pozytywnie ocenili możliwość indywidualizacji procesu kształcenia studentów wybitnie uzdolnionych oraz studentów z niepełnościami. Poza regulaminowymi, instytucjonalnymi możliwościami indywidualizacji procesu kształcenia, każdy z prowadzących ma prawo do określenia w szczególnych sytuacjach indywidualnych form weryfikacji efektów kształcenia.

Z trybu indywidualnego studiowania regulamin całkowicie wyklucza kandydatów na żołnierzy zawodowych i żołnierzy zawodowych skierowanych na studia przez Ministerstwo Obrony Narodowej.

W ocenie ZO, organizacja procesu kształcenia na kierunku bezpieczeństwo narodowe, realizowanego w ramach poszczególnych form kształcenia przewidzianych dla poziomu studiów I i II stopnia, opracowanego wg wymogów określonych zarówno w standardach kształcenia jak i wg wymogów Krajowych Ram kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, dla profilu ogólnoakademickiego, jest właściwa w kontekście zakładanych celów i może sprzyjać osiągnięciu efektów kształcenia oraz zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta. Proces kształcenia jest poprawnie zorganizowany w świetle wymagań systemu ECTS. Występuje prawidłowa sekwencja przedmiotów i modułów określonych w planie i programie studiów, co sprzyja osiągnięciu założonych efektów kształcenia. Na wyróżnienie, zdaniem ZO, zasługuje wymiar godzinowy programu kształcenia na studiach stacjonarnych, na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia, rzetelnie spełniający wymóg realizacji co najmniej połowy programu kształcenia w formie zajęć zapewniających bezpośredni kontakt studentów z nauczycielami akademickimi.

2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość.

Zespół oceniający dokonał oceny czy treści programowe, zakładane efekty kształcenia, a także formy i metody dydaktyczne tworzą spójną i jednolitą całość. Oceny dokonano analizując treści kierunkowych, modułowych i przedmiotowych efektów kształcenia, matrycy efektów i modułów kształcenia, programu studiów oraz kart opisu przedmiotów i sylabusów.

Na tej podstawie można stwierdzić, że zakładane efekty kształcenia w programie kształcenia, a także treści poszczególnych przedmiotów zebranych w programach szkolenia i opracowywane na tej podstawie kart opisu przedmiotów i ich uszczegółowienie w postaci sylabusów, dają obraz jednolitego i spójnego systemu nauczania.

Programy kształcenia dla studiów I i II stopnia zawierają prawidłowo dobrane treści kształcenia, stosownie do zakładanych kierunkowych efektów kształcenia. Prawidłowo dobrane są również formy zajęć dydaktycznych i metody kształcenia w ramach danych przedmiotów, a także metody weryfikacji tych efektów.

Taki tryb działania powinien przyczyniać się do osiągnięcia efektów kształcenia określonych dla każdego modułu i przedmiotu, w tym modułu przedmiotów do wyboru, czy modułu specjalnościowego.

W czasie poprzedniej wizytacji programowej nie stwierdzono żadnych uchybień w tym zakresie.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego: wyróżniająca.

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Realizowany program kształcenia wraz z programem studiów umożliwia studentom (zarówno I jak i II stopnia) skuteczne osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych. Dobór godzin zajęć w ramach każdego modułu kształcenia, w tym proces realizacji praktyk zawodowych, pozwala na uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta, dobrze przygotowanego do pracy nie tylko strukturach służb państwowych odpowiedzialnych za bezpieczeństwo narodowe, ale również w całej administracji publicznej oraz organizacjach uczestniczących w procesie zapewniania bezpieczeństwa narodowego. W ocenie ZO sekwencja przedmiotów w modułach i semestrach jest prawidłowa i zapewnia ciągłość kształcenia na kierunku oraz postęp w indywidualnym rozwoju studenta. Moduły do wyboru pozwalają na specjalizację kształcenia w jego oferowanych formach.

2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość. Taki system kształcenia wywołuje efekt synergicznego działania w procesie realizacji celu strategicznego Wydziału związanego z podniesieniem konkurencyjności absolwentów WBN AON na rynku pracy.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów.

1) Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu.

Wydział Bezpieczeństwa Narodowego (WBN), jest podstawową jednostką organizacyjną Akademii Obrony Narodowej. Posiada on bogaty i stabilny potencjał naukowo-dydaktyczny.

Na wydziale zatrudnionych jest ogółem **117 nauczycieli akademickich**, z czego 10 z tytułem naukowym profesora zwyczajnego (8,5% ogółu nauczycieli), 31 ze stopniem doktora habilitowanego (26,5% ogółu nauczycieli), 68 ze stopniem doktora (58,1 % ogółu nauczycieli) oraz 8 pozostałych nauczycieli akademickich i pracowników naukowych. Zgodnie z przedstawionym do wglądu Raportem samooceny zajęcia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe” prowadzone są przez 23 nauczycieli akademickich, zaliczanych do minimum kadrowego oraz 82 pozostałych nauczycieli akademickich, którzy prowadzą zajęcia na wizytowanym kierunku. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż zdecydowana większość nauczycieli akademickich posiada też bogate doświadczenie zawodowe, co korzystnie wpływa na poziom merytoryczny prowadzonych zajęć na Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego na ocenianym kierunku „bezpieczeństwo narodowe”. Atutem składu kadry naukowo-dydaktycznej wydziału jest niewątpliwie różnorodność reprezentowanych obszarów, dziedzin i dyscyplin (patrz tabela poniżej).

Prowadzona przez ZO analiza potencjału naukowo-dydaktycznego w aspekcie możliwości osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia pozwala jednoznacznie stwierdzić, iż **struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich zatrudnionych** na wydziale, ich bogaty dorobek naukowy i doświadczenie zawodowe oraz wysokie kwalifikacje

w pełni umożliwiają osiągnięcie zdefiniowanych w programie efektów kształcenia ocenianego kierunku studiów.

- 2) *Dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia; na kierunkach o profilu praktycznym w procesie kształcenia uczestniczą nauczyciele z doświadczeniem praktycznym, związanym z danym kierunkiem studiów.*

Zespół wizytujący PKA przeprowadził, na podstawie przesłanej dokumentacji, dokumentów przedstawionych podczas wizytacji i rozmów przeprowadzonych z władzami Wydziału, ocenę spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego. W ocenie uwzględniono w szczególności posiadane stopnie naukowe i specjalizację naukową, dorobek, w tym zwłaszcza publikacyjny. Sprawdzono również obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wliczeniu do minimum kadrowego.

W wyniku weryfikacji teczek osobowych, a w szczególności oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego ocenianego kierunku stwierdzono, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w art. 112a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.). Stwierdzono także, że wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki § 13 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 131), zgodnie z którym do minimum kadrowego studiów drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich są wliczani nauczyciele akademicki, dla których uczelnia ta stanowi podstawowe miejsce pracy, zatrudnieni w uczelni na podstawie mianowania albo umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru studiów. Analiza obciążenia nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe pozwala na stwierdzenie, że spełnione są warunki określone w § 13 ust. 3 ww. rozporządzenia, który stanowi, iż nauczyciel akademicki może być wliczony do minimum kadrowego w danym roku akademickim, jeżeli osobiście prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku samodzielnych nauczycieli akademickich i co najmniej 60 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora.

Kopie dyplomów znajdujące się w teczkach zostały poświadczane za zgodność z oryginałem. We wszystkich teczkach znajdują się dokumenty potwierdzające uzyskanie stopni i tytułów naukowych. Umowy o pracę oraz akty mianowania zawierają wymagane prawem elementy.

Minimum kadrowe dla ocenianego kierunku studiów zostało określone zgodnie z przepisami prawa: ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243 poz. 1445, z późn. zm.). Wspomniane rozporządzenie stanowi, że minimum kadrowe dla studiów drugiego stopnia wizytowanego kierunku powinno stanowić, zgodnie z § 15 ust. 1 ww. rozporządzenia, co najmniej sześciu samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora, a dla studiów pierwszego stopnia co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora.

Do minimum kadrowego kierunku „bezpieczeństwo narodowe” Wydział zgłosił 23 nauczycieli akademickich, w tym 11 samodzielnych (3 z tytułem naukowym profesora, 5 ze

stopniem naukowym doktora habilitowanego) oraz 14 ze stopniem naukowym doktora (zał. 5). W oparciu o analizę dokumentacji, do minimum kadrowego zaliczono (patrz tabela poniżej) 11 zgłoszonych samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych (w tym dwóch afiliujących obydwoma poziomami studiów) oraz 14 z liczby 14 zgłoszonych ze stopniem naukowym doktora.

Struktura kwalifikacji kadry prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku studiów													
Tytuł lub stopień naukowy albo tytuł zawodowy	Liczba nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia												
	Ogółem WBN	Liczba nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia z tego reprezentujących:											
		obszar nauk społecznych					obszar nauk ścisłych	obszar nauk medycznych i nauk o zdrowiu i kulturze fizycznej	obszar nauk przyrodniczych	obszar nauk humanistycznych			
		dziedzina nauk społecznych					dziedzina nauk ścisłych	dziedzina nauk ścisłych	dziedzina nauk przyrodniczych	dziedzina nauk humanistycznych			
	nauki wojskowe/ nauki o bezpieczeństwie	nauki o obronności	nauki o polityce	nauki prawne	pedagogika	fizyka	nauki o kulturze fizycznej	nauki o ziemi	nauki teologiczne	filozofia	historia	filologia angielska	
Studia I stopnia													
prof.	3	3(2)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
dr hab.	16	9(3)	20	10	10	0	0	0		10	10	10	0
dr	35	25(7)	1(1)	10	30	10	0	20	10	0	0	0	10
mgr	28	7					0	6	1	14			
Studia II stopnia													
prof.	4	3(2)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	0
dr hab.	10	7(6)	10	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0
dr	22	19(7)	0	0	10	0	10	0	10	0	0	0	0
mgr	3	3					0	0	0	0			

ZO dokonał analizy **dorobku naukowego i kwalifikacji dydaktycznych** kadry, zwłaszcza zaliczanej do minimum kadrowego. Zdaniem ZO skala dorobku i jakość kwalifikacji zawodowych wykładowców tworzą wyjątkowo sprzyjające okoliczności dla realizowanego programu kształcenia i osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Spośród czterech samodzielnych pracowników naukowo dydaktycznych zaliczonych do minimum kadrowego na studiach I stopnia dwóch reprezentuje dyscyplinę nauki o bezpieczeństwie, jeden nauki o obronności i jeden nauki o polityce. Wśród doktorów zaliczonych do minimum kadrowego na wskazanym poziomie studiów pięciu reprezentuje nauki o bezpieczeństwie a dwóch nauki o obronności.

Na poziomie studiów drugiego stopnia spośród siedmiu samodzielnych pracowników naukowo dydaktycznych zaliczonych do minimum kadrowego sześciu reprezentuje dyscyplinę nauki o bezpieczeństwie a jeden nauki o obronności. Wśród siedmiu doktorów zaliczonych do minimum kadrowego na wskazanym poziomie studiów pięciu reprezentuje nauki o bezpieczeństwie, jeden nauki o obronności i jeden nauki o polityce.

Wszystkie wskazane w Raporcie samooceny osoby spełniają warunki określone w § 13 ust. 2 tj. do minimum kadrowego są wliczani nauczyciele akademicy zatrudnieni w Uczelni na podstawie mianowania albo umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej

niż od początku semestru studiów, dla których Uczelnia ta stanowi podstawowe miejsce pracy. Wszyscy nauczyciele akademicy spełniają wymogi zawarte w § 13 ust. 3 ww. rozporządzenia (nauczyciel akademicki może być wliczony do minimum kadrowego w danym roku akademickim, jeżeli osobiście prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku samodzielnych nauczycieli akademickich i co najmniej 60 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora lub tytuł zawodowy magistra).

Analiza oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego pozwoliła na stwierdzenie, że wszystkie osoby wskazane przez Uczelnię do minimum kadrowego, spełniły warunki art. 112a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym. We wszystkich teczkach osobowych znajdują się dokumenty potwierdzające posiadanie stopni i tytułów naukowych. Nie stwierdzono uwag w zakresie formy zatrudnienia i wymiaru czasu pracy, posiadanych kwalifikacji, wymiaru prowadzonych zajęć dydaktycznych oraz poprawności złożonych oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego.

Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studentów ocenianego kierunku spełnia wymagania § 17 pkt. 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie. Przy liczebności minimum kadrowego równej 21 oraz liczbie studentów – 2129 wynosi $21/2129 = 1/101$ przy dopuszczalnym 1:160.

Na podstawie analizy umów o pracę oraz informacji uzyskanych w czasie wizytacji można stwierdzić, iż nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe są zatrudnieni w Uczelni od kilkunastu/kilkudziesięciu lat, a wszystkie akty mianowania oraz umowy o pracę są zawarte na czas nieokreślony. Powyższe fakty pozwalają na stwierdzenie, że minimum kadrowe charakteryzuje się wysoką stabilnością. Nieliczne zmiany wynikają ze zmiany grupy w minimum kadrowym w wyniku rozwoju naukowego skutkującego uzyskaniem tytułu naukowego profesora lub stopnia doktora habilitowanego względnie doktora. Zdecydowana większość nauczycieli akademickich jest zatrudniona w Uczelni od kilku/kilkunastu lat, a niemal wszystkie umowy o pracę/akty mianowania są zawarte na czas nieokreślony (w jednym przypadku termin umowy na czas określony upływa 31.08.2014 r.). Zdecydowanie wyróżnia się tutaj grupa samodzielnych pracowników nauki, gdzie zważywszy na kierunek studiów „bezpieczeństwo narodowe” występują duże rezerwy kadrowe. Należy oczekiwać dalszej rozbudowy tego potencjału (wdrożona jedna procedura habilitacyjna) jak i potencjału grupy doktorów zaangażowanych w proces dydaktyczny na ocenianym kierunku studiów (finalizacja przewodów doktorskich trzech magistrów). Na tej podstawie można jednoznacznie stwierdzić, iż Wydział posiada stabilny zasób kadrowy z perspektywą trwałego rozwoju.

Struktura kwalifikacyjna i doświadczenia zawodowe osób prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów, sprawiają, że przedmioty specjalnościowe, które mają na celu zdobycie praktycznych umiejętności i kompetencji, obsadzone są przez specjalistów z dużym doświadczeniem zawodowym lub stosownym dorobkiem badawczym. Szerokie spektrum zasobów potencjału naukowo-dydaktycznego, jak też prężność kwalifikacyjna kadry wydziału zdecydowanie przyczynia się do poprawnej obsady zajęć dydaktycznych i zachowania zgodności z określonymi efektami kształcenia dla poszczególnych przedmiotów.

ZO dokonał analizy obsady zajęć dydaktycznych pod kątem zgodności specjalności i dorobku naukowego prowadzącego zajęcia z treścią tych zajęć. ZO przeanalizował tematykę 82 przedmiotów i ocenił dorobek nauczycieli prowadzących zajęcia w ich ramach. We wszystkich przeanalizowanych przypadkach ZO stwierdza poprawność obsady dydaktycznej

zajęć. Na szczególne podkreślenie zasługuje duża liczba nauczycieli akademickich (14) posiadających bogaty dorobek zawodowy w sferze zarządzania bezpieczeństwem i obronnością w instytucjach państwowych, w wymiarze politycznym i wojskowym na szczeblu krajowym i międzynarodowym. Władze Wydziału stwarzają, tym samym, studentom unikatowe możliwości pozyskiwania wiedzy o wysokich walorach praktycznych.

W zakresie ogólnej oceny hospitowanych zajęć, zespół oceniający stwierdza (zał. 6):

- zajęcia były prowadzone na bardzo wysokim poziomie merytorycznym i metodologicznym,
- zajęcia były prowadzone z wykorzystaniem metod aktywizujących studentów,
- prowadzący zajęcia mieli dobry kontakt ze studentami,
- osoby prowadzące zajęcia wykazywały się odpowiednimi kompetencjami,
- podczas wizytacji zajęcia odbywały się zgodnie z rozkładem (punktualne rozpoczęcie i zakończenie),
- frekwencja na zajęciach była dobra.

Sylabusy zawierają niezbędne założenia programowe dla przedmiotów: cele, efekty kształcenia z zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, treści programowe oraz metody dydaktyczne. Zawarte w sylabusach sposoby i metody ewaluacji osiągnięć studentów oraz weryfikacji efektów kształcenia w wystarczającym stopniu korespondują merytorycznie i metodycznie z zaprogramowanymi dla przedmiotu efektami kształcenia.

Wykładowcy prowadzili zajęcia prawidłowo metodycznie i kompetentnie merytorycznie, co sprzyja osiągnięciu zaprogramowanych dla przedmiotów efektów kształcenia.

Zdaniem ZO, bardzo bogaty dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne przeważającej większości kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, ale i pozostałej, uczestniczącej w procesie dydaktycznym tworzą optymalne podstawy dla realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia, związanych z danym kierunkiem studiów.

3) *Jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego, w tym także przez wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą.*

Władze Uczelni prowadzą politykę wspierającą rozwój naukowy oraz rozwój kwalifikacji kadry dydaktycznej. Podejmowane działania wspomagają rozwój naukowy kadry poprzez promocje aktywności w zakresie podnoszenia kwalifikacji i zdobywania kolejnych stopni naukowych, kształtowanie indywidualnego obciążenia dydaktycznego, które sprzyja odbywaniu praktyk i staży naukowych, możliwość ubiegania się o stypendia naukowe, możliwość uczestniczenia w stażach krajowych i zagranicznych, organizację corocznie konferencji naukowych z różnych obszarów aktywności naukowej pracowników Wydziału.

Na Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego podnoszenie kwalifikacji nauczycieli akademickich oraz zapewnienie rozwoju naukowego wspomagane jest poprzez konkursowy system zatrudniania, który w swych założeniach przewiduje promowanie najlepszych nauczycieli akademickich.

Za wyróżniające należy uznać, przyjmowane na wizytowanym Wydziale, długofalowe wytyczne do rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej. Strategiczne cele działalności Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego zawarto w 2011 roku w *Strategii rozwoju Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego 2011 – 2020*, która jak stwierdzono podczas prowadzonej wizytacji jest konsekwentnie realizowana. Uzupełniają je bardziej szczegółowe dokumenty programowo-regulacyjne takie jak wynikające z niej: *Plan rozwoju Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego w latach 2012 – 2020* i *Zasady i procedury prowadzenia strategicznego przeglądu WBN*. Dokumenty te uzupełnia *Regulamin okresowej oceny nauczycieli akademickich w Akademii Obrony Narodowej*. Na podstawie wyników ustalanych m.in. na

podstawie tego ostatniego dokumentu następuje stymulacja naukowa (w zakresie nowych kierunków badań naukowych) i kształtowanie indywidualnego obciążenia dydaktycznego, co przekłada się na dużą progresję rozwoju kwalifikacji nauczycieli akademickich (patrz poniższa tabela). Ważną kwestią w zakresie wsparcia rozwoju naukowego i podnoszenia kwalifikacji jest prowadzenie studiów doktoranckich, które umożliwiają rozwój naukowy i uzyskiwanie stopnia doktora.

Rozwój kadry naukowo – dydaktycznej			
Rok	Doktoraty	Habilitacje	Tytuły profesora
2009	(1)	(-)	(-)
2010	(2)	(1)	(-)
2011	(1)	(1)	(-)
2012	(2)	(2)	(1)
2013	(-)	(3)	(1)
2014	(-)	(-)	(2)
RAZEM:	(5)	(7)	(4)

Wydział Bezpieczeństwa Narodowego wykazał przykłady bogatej współpracy z kilkudziesięcioma instytucjami krajowymi i zagranicznymi.

Istotnym czynnikiem sprzyjającym rozwojowi naukowemu jest zaangażowanie nauczycieli akademickich Wydziału w realizację prac naukowo badawczych, pomimo że system dotacji statutowych jest oceniany krytycznie przez pracowników naukowo-dydaktycznych (szerzej w punkcie 6 niniejszego Raportu).

Podnoszeniu kwalifikacji także sprzyjają: udział w konferencjach naukowych (krajowe i międzynarodowe), jak też organizowanie przedsięwzięć naukowych przez pracowników Wydziału (13-19 konferencji, 2-8 seminariów oraz 2-3 sympozja rocznie, z różnych obszarów aktywności naukowej pracowników Wydziału). Ważnym elementem jest też wspieranie procesu wydawniczego i działalności publikacyjnej pracowników wydziału poprzez możliwość publikowania w recenzowanych czasopismach naukowych: prowadzonych przez wydział Zeszytach doktoranckich WBN (5 punktów parametrycznych) czy też materiałów afiliowanych przez Towarzystwo Wiedzy Obronnej, którego Radzie przewodniczy pracownik Wydziału. W tym kontekście kolejnym atutem WBN jest uczestnictwo 26 pracowników naukowo-dydaktycznych Wydziału w radach naukowych 12 wydawnictw naukowych (w tym 4 zagranicznych). Ponadto pięciu pracowników naukowo-dydaktycznych Wydziału jest członkami międzynarodowych towarzystw naukowych.

Wszystko to sprawia, że w latach 2009-2012 średnioroczny dorobek punktów parametrycznych przypadający na jednego pracownika naukowo-badawczego ocenianego Wydziału wynosił 22,44 co przekłada się na uzyskanie, sumarycznie w ww. czasie średnio po 88,22 punktów parametrycznych. Dla samodzielnych pracowników nauki zaliczanych do minimum kadrowego na studiach pierwszego, względnie drugiego stopnia kierunku „bezpieczeństwo narodowe” średni wskaźnik sumaryczny punktów parametrycznych za ww. lata wynosi odpowiednio: 66,68, i imponujące 152,96 punktów parametrycznych, przy czym niektóre osoby osiągnęły nawet dorobek sumaryczny rzędu 279,91, czy 330,71 punktów. Dla doktorów zaliczanych do minimum kadrowego na studiach pierwszego, względnie drugiego stopnia średni wskaźnik sumaryczny punktów parametrycznych za ww. lata wynosi

odpowiednio: 59,44 i 21,85 punktów parametrycznych. Trzeba jednakże stwierdzić, że w przypadku doktorów afiliujących kierunek „bezpieczeństwo narodowe” zaznaczają się wyraźne dysproporcje w punktowanym dorobku parametrycznym, bowiem w połowie są to osoby legitymujące się dorobkiem kilkudziesięciopunktowym (w pojedynczych przypadkach nawet chlubne 135, czy 171 punktów) podczas gdy druga połowa legitymuje się dorobkiem kilkupunktowym (do 5,5 punktu za cztery lata co daje dorobek średnioroczny około 1 punktu parametrycznego – taki dorobek średnioroczny ma w sumie na wydziale 10 pracowników). Świadczy to o braku homogeniczności tej grupy nauczycieli akademickich.

Dowodem na pozytywny odbiór wysiłków kierownictwa ocenianego Wydziału i jego kadry na rzecz rozwoju uprawianych dziedzin i dyscyplin oraz obszarów nauki są liczne (w tym w latach 2009-2011 - 11 nagród Ministra Obrony Narodowej) nagrody i wyróżnienia.

Zespół Oceniający zasięgnął opinii nauczycieli akademickich w zakresie perspektyw rozwoju kierunku i ograniczeń w kontekście misji i strategii. Powyższe opinie uzyskano podczas rozmów indywidualnych oraz spotkania środowiskowego – w dniu 25 marca 2014 roku Zespół Oceniający spotkał się z nauczycielami akademickimi prowadzącymi zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów.

Podczas spotkania środowiskowego oraz spotkań indywidualnych nauczyciele akademicy wydziału ocenili warunki lokalowe prowadzenia kierunku studiów jako poprawne. Pozytywnie odnieśli się również do przygotowania planów i rozkładów studiów, które dają według nich możliwość równoległego prowadzenia prac badawczych. Pozytywnie zostało ocenione zdyscyplinowanie studentów oraz działalność Biblioteki prowadzona dla zabezpieczenia w literaturę poszczególnych przedmiotów. Podkreślono również starania władz wydziału i instytutu podejmowane dla promowania rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej objawiające się wsparciem w formie finansowania postępowań habilitacyjnych i profesorskich oraz przewodów doktorskich, jak i udzielania stosownych urlopów naukowych. Jednakże krytycznie odnoszono się do poziomu finansowania prac statutowych, który oceniono jako niewystarczający, a przez to mało motywujący. Dotyczyło to również braku stypendiów. Nauczyciele akademicy zwracali w tym kontekście uwagę na rolę projektów „zewnętrznych”, które umożliwiają z jednej strony rozwój uprawianych dziedzin i dyscyplin naukowych, stanowiąc bazę dla działalności dydaktycznej jak i osobistego rozwoju naukowego. Zwracano przy tym również uwagę na pozytywne ocenianie przez studentów zajęć dydaktycznych prowadzonych w ramach poszczególnych przedmiotów. Nauczyciele akademicy podkreślali „pogarszającą się jakość” materiału wyjściowego, czyli dyplomantów z ich bagażem wiedzy i umiejętności, szczególnie w zakresie myślenia analitycznego oraz wyrażania myśli itp. Wskazywano na wszechobecną współcześnie plagę korzystania z tekstów internetowych a nie tekstów prymarnych.

Podczas spotkania z nauczycielami akademickimi dominowały głosy pozytywne na temat warunków pracy w Uczelni i panujących w niej stosunków na linii władze-pracownicy. Część nauczycieli akademickich (zdania zgromadzonych były mocno podzielone) miała pewne wątpliwości co do forsowania w ramach prowadzonych ocen okresowych wagi dorobku i działalności naukowej, czy jej (działalności naukowej) prowadzenia w ogólności.

Podczas spotkań indywidualnych nauczyciele akademicy wydziału podkreślali pierwszorzędne znaczenie (w kontekście jakości kształcenia) dobrego przygotowania i upowszechniania sylabusów i kart przedmiotowych (jako narzędzi koordynowania treści kształcenia) jak również okresowego hospitowania zajęć dydaktycznych. Podkreślano również ukierunkowanie prowadzonych ćwiczeń na nabywanie kompetencji, a nie tylko jako repetytorium treści wykładów. Podnoszono również wagę kontaktu studenta z prowadzącym zajęcia dydaktyczne w ramach konsultacji. Nauczyciele akademicy wizytowanej jednostki podkreślali również znaczenie korelacji przekazywanych treści oraz osiągniętych kompetencji i

umiejętności z oczekiwaniami potencjalnych pracodawców. Wskazywano również na początki aktywizacji studentów w zakresie podejmowania działalności publikacyjnej m.in. w materiałach pokonferencyjnych (z organizowanych przez samych studentów konferencji), Zeszytach Doktoranckich WBN, czy Zeszytach Towarzystwa Wiedzy Obronnej. W tym kontekście podkreślano wagę własnego (wydziałowego i akademickiego) dorobku wydawniczego i uznania dla niego poza Uczelnią macierzystą.

Zdaniem ZO, Wydział prowadzi aktywną i przyjazną politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego oraz wymianę doświadczeń z Uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą, o czym świadczy wysoka progresja rozwoju zdecydowanej większości nauczycieli akademickich, ich dorobek naukowy i dydaktyczny oraz przyznawane pracownikom wydziału wyróżnienia.

ZO przeanalizował procedury zatrudniania nauczycieli akademickich. Z wnioskiem do Rektora o zatrudnienie nauczyciela akademickiego występuje Dziekan Wydziału (z inicjatywy własnej lub na wniosek dyrektora instytutu/kierownika katedry). Dziekan informuje Radę Wydziału o zamiarze zatrudnienia nauczyciela akademickiego i przebiegu konkursu oraz stanowisku Komisji Konkursowej. Zatrudnienie może nastąpić na podstawie mianowania nauczyciela akademickiego posiadającego tytuł naukowy profesora (§ 64 ust. 3 Statutu AON) oraz na podstawie umowy o pracę na czas określony lub nieokreślony. Na stanowiskach profesora zwyczajnego, profesora nadzwyczajnego, profesora wizytującego, adiunkta i asystenta, mogą być zatrudnione osoby, które spełniają wymagania określone w art. 109 ust. 1 ustawy oraz posiadają kwalifikacje określone w art. 114 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Na stanowisku profesora nadzwyczajnego lub profesora wizytującego może być zatrudniona osoba niespełniająca wymagań określonych w art. 114 ust. 2 i 3 ustawy, jeżeli posiada stopień naukowy doktora oraz znaczne i twórcze osiągnięcia w pracy naukowej i zawodowej, a w przypadku stanowiska profesora wizytującego także osoba, o której mowa w art. 115 ust. 3 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Osiągnięcia osoby ubiegającej się na stanowisko profesora wizytującego niespełniającej wymagań określonych w art. 114 ust.3 ustawy, podlegają ocenie przez dwóch recenzentów, powołanych przez radę podstawowej jednostki organizacyjnej, w której ta osoba ma być zatrudniona. W uczelni wojskowej na stanowisku profesora wizytującego może być zatrudniona osoba posiadająca co najmniej stopień generała brygady lub kontradmirała pod warunkiem uzyskania pozytywnej opinii Senatu Akademii na wniosek Rady Wydziału. Stosunek pracy z nauczycielem akademickim nawiązuje rektor Akademii na wniosek kierownika jednostki organizacyjnej lub z własnej inicjatywy, na czas określony lub nieokreślony, na podstawie mianowania lub umowy o pracę, z zastrzeżeniem art. 118 ust. 1 i 5 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Zatrudnienie nauczycieli nie posiadających tytułu profesora realizowane jest na podstawie umowy o pracę na czas określony lub nieokreślony. Pierwsze zatrudnienie następuje na czas określony nie krótszy niż rok i nie dłuższy niż trzy lata. Zatrudnienie nauczyciela akademickiego w wymiarze przewyższającym połowę etatu, na czas określony lub nieokreślony następuje po przeprowadzeniu konkursu otwartego, zgodnie z treścią art. 118a ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym* oraz § 65 Statutu AON.

Postępowanie, związane z zatrudnieniem nowego pracownika, rozpoczyna się po zaakceptowaniu przez Rektora wniosku o zatrudnienie lub rozpisanie konkursu. W postępowaniu związanym z zatrudnieniem uwzględnia się warunki wskazane w ustawie *Prawo o szkolnictwie wyższym* i Statucie Uczelni. Warunki otwartego konkursu podawane są publicznej wiadomości, zgodnie z art. 118a ust. 2 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Konkurs rozstrzyga wydziałowa Komisja Konkursowa. Wyniki rozstrzygnięcia konkursu podawane są do publicznej wiadomości na stronie internetowej wydziału. Dziekan na

podstawie protokołu Komisji Konkursowej sporządza wniosek do Rektora o zatrudnieniu nauczyciela akademickiego. Decyzję ostateczną w sprawie zatrudnienia podejmuje Rektor.

W ocenie ZO Uczelnia stosuje poprawne procedury zatrudnienia nauczycieli naukowo-dydaktycznych przestrzegając stosownych przepisów prawa oraz dobrych obyczajów akademickich, wykazując dbałość o wysoki poziom kompetencji merytorycznych kadry nauczycielskiej.

Podczas poprzedniej wizytacji programowej nie sformułowano zaleceń w tym obszarze.

(Załącznik nr 5 - Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe. Cz. I. Nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe. Cz. II. Pozostali nauczyciele akademicy);

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego : wyróżniająca.

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiają w chwili obecnej i perspektywicznie osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu na poziomie studiów stopnia pierwszego i drugiego.
- 2) Bardzo bogaty dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne przeważającej większości kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, ale i pozostałej, uczestniczącej w procesie dydaktycznym tworzą optymalne podstawy dla realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia, związanych z danym kierunkiem studiów.
- 3) Wydział prowadzi aktywną i przyjazną politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego oraz wymianę doświadczeń z Uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą, o czym świadczy wysoka progresja rozwoju zdecydowanej większości nauczycieli akademickich, ich dorobek naukowy i dydaktyczny oraz przyznawane pracownikom wydziału wyróżnienia.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych.

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniającą potrzeby osób niepełnosprawnych.

Infrastrukturę dydaktyczną i naukową wydziału tworzą obiekty będące własnością Uczelni, a kształcenie na kierunku „bezpieczeństwo narodowe” odbywa się w oparciu o pięć obiektów dydaktycznych i administracyjnych oznaczonych w systemie informacyjnym Uczelni numerami 25, 15, 14, 56 i 101.

Wydział dysponuje łącznie ponad pięćmioma tysiącami miejsc w aulach, salach do ćwiczeń, laboratoriach i salach komputerowych. Podkreślić należy, że Uczelnia podejmuje szereg wysiłków na rzecz przede wszystkim wprowadzenia koniecznych jakościowych zmian mających na celu usprawnienie oraz polepszenie warunków realizacji zadań dydaktycznych. W tym kontekście należy docenić remont głównego budynku dydaktycznego Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego (nr 25). Oprócz prac ogólnobudowlanych na prowadzony proces dydaktyczny wpływ miało również zamontowanie łącz i instalacji do internetu szerokopasmowego, jak również instalacja monitorów ciekłokrystalicznych zapewniających możliwość stałego prezentowania informacji na temat wydarzeń naukowych oraz eksponujących plany zajęć. Wszystkie sale wykładowe zostały wyposażone w ekrany oraz rzutniki multimedialne o wysokiej rozdzielczości, zapewniające wysoką jakość obrazu

prezentacji eksponowanych w ramach wykładu oraz ćwiczeń i seminariów. Część sal wykładowych została także wyposażona w sprzęt nagłaśniający i mikrofony. Przeprowadzono kapitalny remont auli im. Charlesa de Gaulle'a, (nr 320) posiadającej 300 miejsc siedzących i pełne wyposażenie audiowizualne z nowoczesnymi urządzeniami sterującymi zapewniającymi wysokie parametry bezpieczeństwa. Należy podkreślić, że po przebudowie pomieszczeń przylegających do auli powstał kompleks spełniający wymagania i wysokie standardy techniczne zapewniające możliwość organizacji konferencji naukowych. W ww. budynku edukacyjno-administracyjnym oprócz wspomnianej auli znajduje się 29 sal wykładowych, w tym 13 mogących pomieścić do 30 studentów, 6 o pojemności do 50 studentów, 4 sale dla 50-70 studentów i 6 sal dla grup powyżej 70 osób.

Godny podkreślenia jest fakt, iż w budynku znajduje się około 100 pomieszczeń służbowych pracowników naukowo-dydaktycznych Wydziału, pomieszczenia administracyjno-biurowe z trzema salami (sala Rady Wydziału, sala odpraw, sala Misji Pokojowych), 2 sale komputerowe oraz pomieszczenia socjalne: bufet i punkt usługowy ksero. Renowacji poddano część pomieszczeń sanitarnych.

W budynku „25” znajduje się Dziekanat Wydziału w pełni przystosowany do warunków nowoczesnego kształcenia, zwłaszcza szybkiego i wyczerpującego informowania studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych o realizowanych przedsięwzięciach, a także udostępniających plany zajęć oraz niezbędne dokumenty np. w celu odbycia praktyk. Studenci otrzymują elektroniczną wersję legitymacji oraz mają umożliwiony dostęp do programu *wirtualna uczelnia* zapewniający kompleksową informację na temat programów zajęć oraz systemu ocen. Łącznie na potrzeby Dziekanatu przeznaczono 7 pomieszczeń w pełni z informatyzowanych i posiadających dostęp do „szybkiego” Internetu. Praca dziekanatu jest realizowana 7 dni w tygodniu, zapewniając możliwość obsługi studentów studiów niestacjonarnych. Na korytarzach budynku znajdują się tablice ogłoszeń, na których zamieszczane są informacje dotyczące procesu kształcenia. Znajdują się również informacje dotyczące godzin dyżurów dziekanów i pracowników dziekanatu. W ramach zadań Dziekanatu systematycznie realizowana jest obsługa strony internetowej Wydziału, która stała się głównym źródłem komunikacji między kadrą Wydziału, a studentami i słuchaczami. Zawartość tej strony podlega stałej rozbudowie o mini portale tematyczne służące celom dydaktycznym i naukowym.

Do celów dydaktycznych Wydział Bezpieczeństwa Narodowego wykorzystuje również zmodernizowany budynek nr 56. Został on wyposażony w urządzenia audiowizualne, służące usprawnieniu procesu dydaktycznego. 15 sal wykładowych (pozwalających na prowadzenie zajęć dla 30-70 studentów) wyposażono w ekrany oraz rzutniki multimedialne o wysokiej rozdzielczości. Do budynku „56” przylega nowoczesna aula – sala widowiskowa, dysponująca 426 miejscami siedzącymi, klimatyzowana i posiadająca w pełni profesjonalne zaplecze służące organizacji konferencji i kongresów międzynarodowych. Aula posiada najnowocześniejsze urządzenia audio-wizualne umożliwiające realizację tłumaczeń symultanicznych. W budynku znajduje się również restauracja oraz punkt ksero. Realizowanym przez Wydział celom dydaktycznym służą również ogólnouczelniane sale wykładowe w budynku „101”, w którym znajduje się 19 sal wykładowych i 2 aule oraz w budynku „22”, gdzie jest 19 sal dydaktycznych i 1 aula. Godne podkreślenia jest, że do celów dydaktycznych, zwłaszcza do prowadzenia przedmiotów specjalizacyjnych wykorzystywane są (zlokalizowane w budynku „101”) pomieszczenia Centrum Symulacji i Komputerowych Gier Wojennych,. Centrum dysponuje unikalnymi programami symulacyjnymi pozyskanymi w ramach współpracy międzynarodowej. Wykorzystując możliwości symulacyjne Centrum w procesie dydaktycznym studenci i słuchacze mają możliwość praktycznego zweryfikowania metod rozwiązywania różnych problemów z zakresu bezpieczeństwa, w szczególności przygotowań obronnych i zarządzania kryzysowego, według przyjętych scenariuszy zagrożeń.

W budynku „94” Wydział wykorzystuje 7 sal dydaktycznych, natomiast w budynku „14” – w którym znajduje się biblioteka oraz część internatowa, znajduje się 1 aula, wykorzystywana do celów seminaryjnych oraz spotkań okolicznościowych. Dwie sale wykładowe, pozwalające prowadzić zajęcia w grupach 35 i 105 studentów znajdują się w budynku nr 112.

Podkreślić należy, że wszystkie wymienione budynki dydaktyczne wraz z biblioteką oraz akademikami znajdują się w stosunkowo niedużej odległości od siebie. We wszystkich salach zajęć grupowych znajdują się gniazdka umożliwiające podłączenie komputera do sieci, a budynki Kampusu AON są corocznie poddawane przeglądom i kontrolom tj. przeglądowi stanu technicznego budynku, przeglądowi stanu elektryczności, czy też kontroli przewodów kominowych.

Jak stwierdzono w Raporcie samooceny (str. 35), po zmianie charakteru Uczelni z typowo wojskowej na cywilno-wojskową prowadzona jest modernizacja bazy lokalowej, w tym także w zakresie dostosowywania obiektów dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Dotyczy to m.in. budynku „25” w którym zamontowano platformę umożliwiającą transport osób niepełnosprawnych na poziom parteru. Jak stwierdzono podczas wizytacji, otwarty pozostaje problem dostępu osób niepełnosprawnych do pomieszczeń dziekanatu. Przebudowano także układ komunikacyjny w budynku „56” oraz w auli przyległej do tego obiektu. Podobne usprawnienia wprowadzono w budynku administracyjnym – Biurze przepustek oraz poliklinice NFZ zlokalizowanej w pobliżu budynku Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego. W ostatnim okresie na terenie kampusu AON przebudowano zewnętrzny system informacji usprawniający poruszanie się osobom z dysfunkcjami ruchowymi oraz umożliwiający bezkolizyjny przejazd samochodami osobowymi. Wystąpiono również do władz miasta o zmianę trasy autobusów komunikacji miejskiej w celu umożliwienia dojazdu do obiektów znajdujących się na terenie kampusu. Dokonano remontu jezdnii oraz rozległych ciągów pieszych oraz zmodernizowano system oświetlenia wieczornego ciągów komunikacyjnych. Reasumując to zagadnienie, Zespół Oceniający zdaje sobie sprawę, z trudności związanych przystosowaniem obiektu koncyptowanego i budowanego dla osób o pełnej sprawności (uwzględniając uwarunkowania ochrony zabytków do których zliczono większość infrastruktury Kampusu AON) do użytkowania przez osoby niepełnosprawne. Co prawda tylko nie cały jeden procent (0,6%) studiujących na ocenianym Wydziale studentów to osoby niepełnosprawne, nie mniej jednak problem ten na chwilę obecną dotyka 25 studentów i studentek Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego, u których w większości stwierdzono umiarkowany (16 osób) i lekki (8) stopień niepełnosprawności, to pozostaje to problem o skali ogólnouczelnianej.

Istotne znaczenie w działalności uczelni ma Biblioteka Główna AON obsługując w chwili obecnej ok.10 tys. czytelników. Na jej strukturę organizacyjno-użytkową składają się: Dział Udostępniania (Wypożyczalnia i Czytelnia), Ośrodek Informacji Naukowej i Bibliograficznej, Dział Gromadzenia i Retrokonwersji Zbiorów, Archiwum, Dział Informatyzacji i Digitalizacji oraz Czytelnia internetowa. Biblioteka posiada unikalny zbiór ponad 840 000 woluminów, 350 starodruków, 20 000 woluminów czasopism. Księgozbiór Biblioteki jest w pełni zinformatywowany, umożliwiając czytelnikom możliwość internetowego zapoznania się ze zbiorami w tym pozycjami nowo zakupionymi. Na księgozbiór Biblioteki składa się piśmiennictwo polskie i obcojęzyczne z zakresu: nauk o obronności i bezpieczeństwie, min.: polityki międzynarodowej, rodzajów sił zbrojnych, sztuki wojennej, strategii i taktyki, historii wojen i wojskowości, logistyki (ekonomiki i gospodarki wojskowej), organizacji i zarządzania oraz marketingu a także kompendia obejmujące swoim zakresem nauki humanistyczne. Biblioteka realizuje również bieżącą prenumeratę 153 tytułów fachowych pism periodycznych. Czytelnia dysponuje 24 miejscami (co może wydawać się w stosunku do liczby studentów Uczelni daleko niewystarczające), z których 4 posiadają dostęp do Internetu, a 20 zapewnia możliwość podłączenia laptopów i korzystania z

publikacji w wersji elektronicznej. Biblioteka wdraża system SOWA-2 SQL. Posiada dostęp do elektronicznej bazy czasopism i książek elektronicznych EBSCO Publishing oraz zbiorów Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego, Biblioteki Narodowej i Centralnej Biblioteki Wojskowej. Uczelnia zakupiła dostęp do katalogu IBUK PWN. Dostępne są 163 pozycje po zarejestrowaniu (rejestracja samodzielna, jednorazowa) z komputerów uczelnianych. Biblioteka Główna AON otrzymała licencję, do baz EBSCO (siedem baz pełnotekstowych, pięć bibliograficznych). Nie sposób nie wymienić przy tej okazji prowadzonej na bieżąco (w formie rocznika) w kontekście wskazywanej w punkcie 6 niniejszego Raportu wiodącej roli kadry naukowej AON, Bibliografii Publikacji Pracowników Akademii Obrony Narodowej opracowywanej przez Ośrodek Informacji Naukowej i Bibliograficznej. Prezentuje się tam indywidualny dorobek piśmienniczy pracowników Akademii Obrony Narodowej. Obejmuje on prace naukowe, popularno-naukowe, specjalistyczne i publicystyczne. Uwzględnia autorstwo, redakcje naukowe, opracowania, przedmowy, głosy w dyskusji, recenzje, wywiady i inne, publikowane w formie wydawnictw zwartych drukowanych i artykułów z czasopism lub prac zbiorowych.

Niebagatelną rolę w procesie dydaktycznym odgrywa wydawnictwo AON, które jest jednostką uczelnianą powołaną do wydawania i upowszechniania publikacji naukowych, dydaktycznych, materiałów konferencyjnych i informacyjnych, czasopism uczelnianych („Zeszyty Naukowe AON”, „Zeszyty Doktoranckie Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego”, „Obronność. Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia”, „Biuletyn AON”) oraz innych wydawnictw, zarówno w wersji drukowanej, jak i elektronicznej. W ostatnim czasie w Wydawnictwie wydano około 400 książek, w tym prace habilitacyjne oraz ponad 80 numerów „Zeszytów Naukowych AON” Autorami publikacji są pracownicy naukowcy Akademii oraz innych polskich i zagranicznych uczelni wyższych, a także specjaliści i eksperci zatrudnieni w Biurze Bezpieczeństwa Narodowego, Ministerstwie Obrony Narodowej, Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i innych instytucjach centralnych. Wydawnictwo świadczy profesjonalne usługi w zakresie edytorstwa, poligrafii i grafiki komputerowej na rzecz dydaktycznych, naukowo-badawczych i administracyjno-logistycznych jednostek organizacyjnych Akademii, a także wykonuje odpłatne usługi dla instytucji wojskowych i cywilnych oraz klientów indywidualnych. Istnienie tego rodzaju instytucji pogłębia możliwość finalizowania sprawnego i szybkiego przygotowania materiałów dydaktycznych oraz opracowań naukowych.

Studenci bardzo dobrze oceniają dostosowanie bazy dydaktycznej i naukowej do możliwości osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia. W ocenie studentów sale dydaktyczne umożliwiają korzystanie z projektorów multimedialnych, ekranów, wysokiej jakości sprzętu komputerowego z dostępem do Internetu, sprzętu nagłaśniającego, DVD i video dającego możliwość prezentacji materiałów filmowych, nagrań audio, oraz innych prac multimedialnych pomagających wzbogacić treść zajęć. Podczas spotkania studenci podkreślali dostępność sal poza godzinami zajęć jak również w trakcie ich trwania. Sprzyja to realizacji prowadzonych przez studentów projektów i badań oraz umożliwia pogłębianie wiedzy i umiejętności poza zajęciami. Podczas spotkania studenci wskazali na odpowiednie wyposażenie pracowni komputerowych które to przystosowane są do liczebności grup ćwiczeniowych. Jednostka dysponuje także bardzo dobrze przygotowaną biblioteką wraz z czytelnią czasopism i oddziałem informacji naukowej. Studenci usatysfakcjonowani są zasobami biblioteki które systematycznie poszerzane są o materiały ujęte w sylabusach. W opinii studentów kwestią bardzo ważną są godziny otwarcia Biblioteki w pełni dostosowane do ich potrzeb, zarówno na studiach stacjonarnych jak i niestacjonarnych. Na Wydziale naukę pobiera kilku studentów niepełnosprawnych, brak jest natomiast osób niepełnosprawnych ruchowo. Z rozmów przeprowadzonych ze studentami oraz Władzami Wydziału wynika, iż ze względu na wcześniejszy charakter uczelni wojskowej studenci niepełnosprawni niechętnie

wybierają tą uczelnię. Uczelnia w niewielkim stopniu ale zapewnia przystosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych. Dotyczy to m.in. budynku „25” w którym zamontowano platformę umożliwiającą transport osób niepełnosprawnych na poziom parteru. Przebudowano także układ komunikacyjny w budynku „56” oraz w auli przyległej do tego obiektu. Należy zaznaczyć, że zajęcia dla grup z udziałem osób niepełnosprawnych z zasady planowane są na parterze co zostało potwierdzone w trakcie rozmów ze studentami. W trakcie rozmów przeprowadzonych z Władzami Wydziału Zespół Oceniający PKA został zapewniony o dalszym dostosowywaniu bazy dydaktycznej do potrzeb osób niepełnosprawnych. W opinii studentów, dostosowanie bazy dydaktycznej jest wystarczające.

Studenci podkreślili, iż Władze dopasowują w miarę możliwości bazę dydaktyczną oraz infrastrukturę Wydziału do ich potrzeb. Przykładem takich działań w opinii studentów jest stworzenie Centrum Symulacji i Komputerowych Gier Wojennych, które dysponuje unikalnymi programami symulacyjnymi pozyskanymi w ramach współpracy międzynarodowej. Wykorzystując możliwości symulacyjne Centrum w procesie dydaktycznym studenci i słuchacze mają możliwość praktycznego zweryfikowania metod rozwiązywania różnych problemów z zakresu bezpieczeństwa, w szczególności przygotowań obronnych i zarządzania kryzysowego, według przyjętych scenariuszy zagrożeń. Ważny element wspomagania procesu dydaktycznego stanowi Centrum Szkolenia Obrony przed Bronią Masowego Rażenia. W pracowniach Centrum wykorzystywany jest sprzęt, umożliwiający studentom i słuchaczom ćwiczenie praktycznych sposobów prognozowania skażeń chemicznych, biologicznych i promieniotwórczych.

W czasie poprzedniej wizytacji programowej zalecono przystosowanie bazy dydaktycznej dla potrzeb osób niepełnosprawnych oraz zwiększenie dostępu do Internetu w Domu Studenckim. Zdaniem ZO Władze Uczelni i Wydziału podjęły należne wysiłki i dokonały właściwego przystosowania budynków w części parterowej do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz zapewniły dostęp do Internetu poprzez rozbudowę sieci W/LAN.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego⁴ – w pełni.

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego:

Główny budynek Wydziału oraz wykorzystywana przez Wydział infrastruktura uczelniana są całkowicie przystosowane do pełnienia funkcji dydaktycznych i dydaktyczno-administracyjnych. Oceniając kompleksowo infrastrukturę dydaktyczną i naukową, którą może dysponować jednostka, z punktu widzenia możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzenia badań naukowych, zasługuje na ocenę wyróżniającą.

Władze Uczelni i Wydziału prowadzą skuteczne działania na rzecz polepszenia jakości infrastruktury dydaktycznej.

Na sprawność procesu dydaktycznego wpływa w znaczący sposób istnienie własnego (akademickiego) wydawnictwa (co przekłada się na imponującą liczbę publikacji w ogólności, jak i materiałów dydaktycznych w szczególności) i elastycznego wydawnictwa.

Uczelnia kontynuuje poczynione wysiłki na rzecz dalszego ułatwiania dostępu studentom niepełnosprawnym do infrastruktury uczelnianej/wydziałowej.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów.

Rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia; na kierunkach o profilu ogólnoakademickim jednostka stwarza studentom możliwość

uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej.

W WBN prowadzący kierunek „bezpieczeństwo narodowe” Instytut Bezpieczeństwa Państwa animuje działalność naukową w obszarze nauk społecznych w zakresie nauk o bezpieczeństwie. Aktywność naukowa ukierunkowana jest na tworzenie podstaw teoretycznych i rozwijanie wiedzy z zakresu bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego, organizacji i funkcjonowania systemów bezpieczeństwa narodowego, w tym użycia sił zbrojnych oraz zarządzania kryzysowego i ochrony ludności w kontekście wyzwań, szans i zagrożeń dla bezpieczeństwa RP. Powoduje to umacnianie roli Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego AON jako kluczowego podmiotu w konsorcjach oraz sieciach współpracy na rzecz bezpieczeństwa i obronności państwa (8 realizowanych w ostatnich latach projektów finansowanych ze środków NCBiR) co spowodowało w roku 2013 znaczący wzrost konsumowanych przez Wydział na rzecz nauki środków finansowych. Dodatkowo corocznie na Wydziale podejmowane jest przeciętnie 15 tematów w ramach prac statutowych, z których około 12% jest kontynuowanych dłużej niż rok. Niepokojący może być jedynie fakt, że jak wynika z wypowiedzi młodych nauczycieli akademickich poziom finansowania tych prac jest dosyć niski. Od dwóch lat dorobek naukowy Wydziału wzmacniają sponsorowane finansowo prace badawcze podejmowane przez młodych naukowców – doktorantów.

Godne podkreślenia (co już podkreślano w punkcie 4 niniejszego raportu) jest przyjmowanie na wizytowanym Wydziale długofalowych wytycznych do działania. Strategiczne cele działalności (również naukowej) Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego zawarto w 2011 roku w *Strategii rozwoju Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego 2011 – 2020*, oraz wynikających z niej: *Planie rozwoju Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego w latach 2012 – 2020* i *Zasadach i procedurach prowadzenia strategicznego przeglądu WBN*. Nad jakością i animacją działalności naukowej czuwa powołana w ramach Rady WBN *Komisja Rady ds. naukowych*. Zarządzanie prowadzeniem działalności naukowej ułatwia istnienie powołanego na Wydziale *Biura Projektów*.

Badania naukowe nauczycieli akademickich Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego, prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku „bezpieczeństwo narodowe”, mieszczą się w zakresie dyscyplin: nauki o bezpieczeństwie i nauki o obronności. Jednocześnie trzeba podkreślić, że podejmujące zadania naukowe wydziałowe zespoły badawcze obejmują w większości przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych (szerzej wspomniano o tym w punkcie 4 niniejszej oceny oraz zamieszczonej tam tabeli) głównie: nauk o bezpieczeństwie, prawa, nauki o administracji, historii i politologii. Pozwala to na wspólną realizację merytorycznie spójnych projektów, towarzyszących im konferencji oraz związanych z nimi publikacji, co jest powodem znacznego postępu w tym obszarze. Podejmowanie i rozwiązywanie skomplikowanych problemów badawczych wymaga ponadto utrzymywania współpracy z naukowymi ośrodkami krajowymi i zagranicznymi. Przykładem na to jest projekt rozwojowy realizowany na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa *System Bezpieczeństwa Narodowego RP*, który ma na celu stworzenie operacyjnego modelu systemu bezpieczeństwa narodowego, spójnego organizacyjnie i prawnie zdefiniowanego oraz zdolnego do reagowania na pojawiające się szanse, wyzwania i zagrożenia. Wydział Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Obrony Narodowej jest jego liderem, a bierze w nim udział 80 osób, w tej liczbie 49 pracowników WBN. Kierownikiem projektu jest prof. dr hab. inż. Waldemar Kitler. Wymiernym efektem tego i podobnych projektów jest intensywna działalność publikacyjna i promocyjna nauki (dla przykładu w zakresie publikacji opracowań monograficznych – patrz tabela poniżej).

Rok akademicki	Monografie
2010/2011	68
2011/2012	56
2012/2013	78

Zauważalna jest duża progresja w podwyższaniu kwalifikacji naukowych pracowników Wydziału (szerzej wspomniano o tym w punkcie 4 niniejszej oceny). Służy to profesjonalnemu kształceniu studentów, umożliwiającemu im sprostanie wyzwaniom przyszłości, w tym funkcjonowanie zawodowe w warunkach przyspieszonego rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, globalizacji i integracji. Powoduje, że absolwenci dysponują nowoczesną wiedzą, są dobrze przygotowani do czekających ich zadań, aspirując do roli liderów w środowisku bezpieczeństwa kraju, przejawiając troskę o dobro i interesy państwa i społeczności lokalnych. Uczestniczą w upowszechnianiu postępu organizacyjnego, społeczno-gospodarczego oraz szerzeniu wiedzy w swoim środowisku, a także są poszukiwanymi profesjonalistami w siłach zbrojnych oraz pozamilitarnych strukturach systemu bezpieczeństwa narodowego RP.

W ostatnich pięciu latach (2009-2013) zrealizowano tematy badawcze o budżecie 9 358 619 zł. W efekcie podjętych badań w latach 2009-2013 nauczyciele akademicy Wydziału, opublikowali łącznie - 861 opracowań. Ocenę pozytywną współpracy naukowej i badawczej z innymi Uczelniami wyznaczają organizowane lub współorganizowane przez Wydział Bezpieczeństwa Narodowego konferencje naukowe krajowe i międzynarodowe. Pracownicy – nauczyciele akademicy Wydziału byli w ostatnich latach organizatorami i współorganizatorami 95 konferencji, sympozjów i seminariów (2010 - 18, 2011 – 27, 2012 – 26, 2013 - 24) z których każda była tematycznie powiązana z ocenianym kierunkiem studiów. Stymulującymi elementami są w tym względzie cykliczna konferencja dotycząca „Metodologii badań bezpieczeństwa”, jak również zinstytucjonalizowany system wyróżniania wykonawców najlepszych prac naukowych. Współpraca Wydziału z Towarzystwem Wiedzy Obronnej pozwala na publikowanie w jego periodykach wyróżnionych prac magisterskich studentów kierunku *bezpieczeństwa narodowe*.

W roku budżetowym 2013 r. do dyspozycji Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego na prowadzenie statutowych i pozauczelnianych prac naukowo-badawczych jest blisko 6,5 mln. zł. co związane jest z posiadaniem kategorii B w ocenie parametrycznej jednostek naukowych. Ponadto Wydział wydaje punktowane (5pkt) Zeszyty naukowe doktorantów.

Zdaniem ZO, ocena działalności naukowej, w warstwie badań naukowych pozwala stwierdzić, iż istnieje bardzo dobre skoordynowanie działalności badawczej z programem kształcenia. Duża część tematów prac naukowo-badawczych wspomaga proces dydaktyczny, a odzwierciedleniem są podręczniki, skrypty, skrypty wykładów i inne opracowania. Nauczyciele akademicy wydziału, a w tym nauczyciele tworzący minimum kadrowe kierunku „bezpieczeństwo narodowe” publikują własne wyniki badań w czasopismach krajowych i zagranicznych, co z jednej strony ułatwia dostęp studentów do aktualnej teorii i pozwala na uzyskanie efektów kształcenia kierunkowych, jak też w poszczególnych przedmiotach. Z drugiej strony podręczniki przygotowywane z myślą o studentach wydziału są polecane również w innych uczelniach (np. *Aspekty prawne bezpieczeństwa narodowego*).

Kolejną formą łączenia działalności naukowej z procesem osiągania celów i efektów kształcenia są konferencje w których uczestniczą też studenci lub organizują je sami przy wsparciu nauczycieli akademickich. W tym kontekście istotne miejsce w kształtowaniu postaw studentów, zwłaszcza w zakresie poszukiwania form praktycznego zaznajamiania się z różnymi obszarami bezpieczeństwa jest studenckie Koło naukowe bezpieczeństwa

narodowego. Głównym celem działalności Koła jest: poszerzanie i popularyzacja wiedzy na temat szeroko rozumianego bezpieczeństwa narodowego, a także integracja środowiska studenckiego i akademickiego. Ponadto Koło stawia sobie za cel rozwijanie i poszerzanie wiedzy teoretycznej, jak i umiejętności praktycznych, w zakresie bezpieczeństwa narodowego, poprzez zaangażowanie w badania naukowe i współpracę z organizacjami zajmującymi się problematyką bezpieczeństwa narodowego. Zadania te realizuje dzięki swej aktywności, zwłaszcza w zakresie współorganizowania wydarzeń naukowych takich jak: coroczne konferencje studenckie (Młodzież w systemie obronnym państwa – 2010; Patriotyzm Fundamentem Bezpieczeństwa Narodowego – 2011; Edukacja obronna młodzieży – 2012, Zwalczanie terroryzmu – 2013; Bezpieczeństwo energetyczne wyzwaniem XXI wieku – 2013. Pokłosiem konferencji są publikacje autorstwa młodzieży studiującej na ocenianym kierunku studiów. W ocenie studentów, studencki ruch naukowy na kierunku „bezpieczeństwo narodowe” można określić jako silny. Wspomniane Koło naukowe bezpieczeństwa narodowego współorganizuje również debaty, warsztaty i szkolenia co owocuje również udziałem w projektach naukowych i badawczych, takich jak chociażby praca Pt. „Wpływ polityki zagranicznej na bezpieczeństwo narodowe Polski”, czy projekt „Favor Libertatis”). Jego członkowie prezentują swoje prace na konferencjach, a prace na wysokim poziomie są (jak wspomniano powyżej) publikowane w różnych materiałach.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA, studenci wskazali na otwarte na nowych członków oraz aktywnie działające na Wydziale dwanaście różnych kół naukowych i organizacji studenckich. W opinii studentów działania prowadzone przez koła naukowe umożliwiają szerokiemu gronu studentów udział w badaniach i projektach prowadzonych przez owe organizacje. Cieszą się one dużym zainteresowaniem wśród studentów ze względu na ich charakter oraz działalność naukową. Nauczyciele akademicy informują oraz zachęcają studentów do prowadzonych badań naukowych. Studenci którzy zaangażują się w działalność naukową, wyniki swych prac mogą prezentować na sesjach naukowych mających formę konferencji oraz w publikacjach Uczelnianych, takich jak Zeszyty Doktoranckie WBN w których publikowane są artykuły powstałe w oparciu o badania studentów. Zeszyty te mają recenzentów naukowych. Na podstawie przedstawionej w trakcie wizytacji dokumentacji można jednoznacznie stwierdzić, iż cieszą się one dużą popularnością wśród studentów.

Zdaniem ZO, podsumowując ocenę realizowanych badań naukowych prowadzonych przez Wydział w zakresie obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek studiów „bezpieczeństwo narodowe” należy podkreślić, że bogate rezultaty badań wykorzystywane są w procesie kształcenia i mają wysoce pozytywny wpływ na osiągnięcie efektów kształcenia.

Podczas poprzedniej wizytacji programowej nie sformułowano zaleceń w tym obszarze.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego⁴ – wyróżniająca.

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego.

Badania naukowe prowadzone przez jednostkę mają powiązanie z obszarem kształcenia, a ich rezultaty są wykorzystywane w procesie kształcenia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe”. Zgodnie ze strategicznymi dokumentami rozwojowymi Wydziału stał się on wiodącym w kraju centrum reprezentowanej dyscypliny i dziedziny nauk.

Niewątpliwym atutem prowadzonego na wydziale kształcenia jest bogaty asortyment innych kierunków studiów i prac naukowych z nimi związanych. Daje to możliwość tworzenia dużych interdyscyplinarnych zespołów. Wyniki prac badawczych są rozpowszechniane na konferencjach krajowych i międzynarodowych oraz publikowane w różnych wydawnictwach,

a powstające na tym gruncie materiały dydaktyczne znajdują uznanie również w innych uczelniach.

Wydział może poszczycić się wyróżniającym dorobkiem naukowym zdecydowanej większości kadry. Jest to wynikiem konsekwentnej realizacji przyjętych wytycznych strategicznych oraz prowadzonej w szerokim zakresie współpracy naukowej wewnątrz wydziałowej i zewnętrznej.

Wydział stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej rozwijając procedury motywujące pozytywnie nie tylko najlepszych, ale i stwarzając szerokie perspektywy (w oparciu również o całą uczelnię – duża liczba studenckich kół naukowych i sekcji zainteresowań) do aktywności naukowej dla pozostałych.

Niewątpliwym wyjściem naprzeciw współczesnym oczekiwaniom studentów polskich i tych zza granicy jest oferta angielskojęzycznego modułu przedmiotów kierunkowych i specjalistycznych.

Pozyskanie funduszy z Narodowego Centrum Badań i Rozwoju oraz z Europejskiej Agencji Obrony zdecydowanie poprawiło uwarunkowania finansowe prowadzonych na Wydziale prac naukowych pomimo niskiej dotacji na prace statutowe.

W opinii studentów, Uczelnia aktywnie włącza studentów w proces badań naukowych. Umożliwia wszystkim studentom udział w nich a efekty pracy publikuje. Rezultaty badań są dla studentów dodatkową motywacją do pogłębiania wiedzy.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię.

- 1) Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na dany kierunek studiów.*

Warunki i tryb rekrutacji na pierwszy rok studiów w akademii obrony narodowej w roku akademickim 2013 zawiera załącznik do uchwały Nr 57/2012 Senatu Akademii Obrony Narodowej z dnia 16 maja 2012 r. w sprawie ustalenia form studiów na poszczególnych kierunkach oraz warunków i trybu rekrutacji na pierwszy rok studiów w Akademii Obrony Narodowej w roku akademickim 2013/2014.

Kryteria rekrutacyjne są jasno zdefiniowane w ww. uchwale Senatu AON, a także znajdują swoje odzwierciedlenie w programach studiów.

Przyjęcie kandydatów na pierwszy rok stacjonarnych i niestacjonarnych studiów I stopnia (licencjackich) odbywa się na podstawie wyników egzaminu maturalnego, natomiast kandydatów którzy zdawali egzamin dojrzałości, na podstawie wyników tego egzaminu, lub w przypadku jeśli kandydat nie zadawał określonego przedmiotu na egzaminie dojrzałości, na podstawie oceny końcowej z odpowiedniego przedmiotu, uzyskanej w szkole średniej.

Przyjęcia kandydatów na I rok studiów odbywać się będą w kolejności wynikającej z sumy uzyskanych punktów. Przy czym sprecyzowano szczegółowe wymagania odrębnie dla kandydatów, którzy zdawali:

- egzamin maturalny według zasad obowiązujących do roku 2007;
- egzamin maturalny według zasad obowiązujących od roku 2008;
- egzamin dojrzałości (stara matura),
- maturę międzynarodową IB albo maturę europejską EB.

Osoby posiadające certyfikat z języka obcego, objętego postępowaniem rekrutacyjnym otrzymują maksymalną ilość punktów możliwych do uzyskania z tej części postępowania rekrutacyjnego.

Z postępowania rekrutacyjnego zwolnieni są finaliści olimpiad stopnia centralnego (III etap). Szczegółowe zasady przyjmowania na studia w Akademii Obrony Narodowej laureatów oraz finalistów olimpiad przedmiotowych stopnia centralnego w latach akademickich 2011/2012 – 2013/2014 określone zostały w załączniku do uchwały Senatu AON Nr 8/2010 z dnia 17 marca 2010 r.

Przyjęcie kandydatów na studia II stopnia w roku akademickim 2013/2014 odbyło się według zasad określonych w załączniku do uchwały Nr 57/2012 Senatu Akademii Obrony Narodowej z dnia 16 maja 2012 r. w sprawie ustalenia form studiów na poszczególnych kierunkach oraz warunków i trybu rekrutacji na pierwszy rok studiów w Akademii Obrony Narodowej w roku akademickim 2013/2014;

- kandydaci muszą posiadać tytuł zawodowy licencjata, inżyniera albo magistra lub równorzędny.
- podstawą kwalifikacji jest ocena uzyskana na dyplomie oraz średnia ocen uzyskanych w toku studiów I stopnia.

Uchwała Senatu Nr 27/2013 z dnia 18 marca 2013 r. zmieniająca uchwałę Nr 57/2012 wprowadziła dodatkowe kryterium w postaci oceny z testu kwalifikacyjnego - w sytuacjach kiedy liczba kandydatów na dany kierunek studiów stacjonarnych przekracza wyznaczony limit. Test kwalifikacji wprowadzony został na wniosek Samorządu Studentów. Zagadnienia do testu są dostępne dla wszystkich kandydatów i znajdują się na stronie internetowej Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego. Ich merytoryczna analiza pozwala na stwierdzenie, że pytania są na poziomie studiów I stopnia i koncentrują się wokół najważniejszych problemów dotyczących problematyki bezpieczeństwa narodowego.

Kandydaci, którzy ukończyli studia I stopnia na kierunku innym niż kierunek na którym zamierzają podjąć studia II stopnia, mogą być zobowiązani do zaliczenia w czasie studiów różnic programowych wynikających z porównania efektów kształcenia z przedmiotów kierunkowych, określonych dla studiów I stopnia na wybranym kierunku.

Rekrutację na studia prowadzi się wyłącznie w systemie elektronicznym, który obejmuje: rejestrację kandydatów na studia, transfer danych do odpowiednich komisji rekrutacyjnych oraz ustalenie wyników postępowania rekrutacyjnego.

Decyzję w sprawie przyjęcia na określony kierunek studiów, w ramach ustalonego limitu, podejmują komisje rekrutacyjne, a wyniki ogłaszają w formie list osób przyjętych na określony kierunek studiów. O kolejności przyjmowania kandydatów na pierwszy rok studiów na danym kierunku w ramach limitu miejsc decyduje łączna liczba punktów uzyskanych w postępowaniu rekrutacyjnym.

Wszyscy kandydaci otrzymują na piśmie decyzję komisji rekrutacyjnej. Co, którzy nie zostali przyjęci na określony kierunek studiów, zostają wpisani na tzw. listę rezerwową. Od decyzji komisji rekrutacyjnej kandydatowi przysługuje prawo odwołania do uczelnianej komisji rekrutacyjnej w terminie 14 dni od daty otrzymania decyzji.

Po zakończeniu postępowania rekrutacyjnego Dziekan WBN sporządza sprawozdanie z przebiegu rekrutacji i przesyła je do przewodniczącego Uczelnianej Komisji Rekrutacyjnej. Wnioski z przebiegu całego postępowania rekrutacyjnego przedstawiane są na najbliższym posiedzeniu Senatu.

Reasumując należy stwierdzić, że uchwały Senatu w sprawie rekrutacji przedstawiają szczegółowe zasady przyjęcia na studia w Uczelni, kryteria kwalifikacyjne dla kandydatów na studia, a także wykaz dokumentów. Zasady rekrutacji są jasno określone, a procedury zgodne z obowiązującymi przepisami prawa. Uchwały Senatu zawierają również zasady przyjęcia laureatów i finalistów stopnia centralnego oraz kandydatów legitymujących się dyplomem

matury międzynarodowej IB, albo matury europejskiej EB, uzyskanym w ramach programu Matury Międzynarodowej.

Uchwały Senatu zawierają także wskazanie trybu postępowania odwoławczego.

W ocenie studentów, przyjęte zasady rekrutacji umożliwiają dobór odpowiednich kandydatów do uzyskania zakładanych efektów kształcenia, ponadto w przypadku studiów II stopnia ogranicza pewną „przypadkowość” obierania tego kierunku studiów.

Zdaniem ZO, zasady rekrutacji są jasno sprecyzowane w Uchwałach Senatu Uczelni. Przedstawiają precyzyjne zasady przyjęcia na studia, kryteria kwalifikacyjne dla kandydatów na studia, a także wykaz dokumentów. Zasady rekrutacji są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa. Zasady rekrutacji są przejrzyste i umożliwiają przeprowadzenie procesu rekrutacji z poszanowaniem zasady równości oraz braku dyskryminacji.

2) System oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen.

Zasady oceniania studentów określone są precyzyjnie w Regulaminie studiów (Rozdział 8. Zaliczanie semestru studiów) oraz w dokumencie pt. „Zasady, kryteria przygotowywania i oceny prac dyplomowych oraz egzaminu dyplomowego w Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Obrony Narodowej”, opracowanego w 2014 r.

Zgodnie z zapisem § 36 Regulaminu studiów, student za zrealizowanie każdego zadania dydaktycznego określonego w planie studiów i programie kształcenia oraz osiągnięcie założonych efektów kształcenia, uzyskuje odpowiadającą tym efektom liczbę punktów ECTS. Punktu w kartach opisu przedmiotów oraz w sylabusach zostały przyporządkowane do każdego przedmiotu. Tu określone są formy weryfikacji osiągnięcia poszczególnych efektów kształcenia.

Zgodnie z regulaminem studiów formą sprawdzania wiedzy lub umiejętności studentów na zakończenie nauczania przedmiotu są: egzamin z oceną lub zaliczenie z oceną.

Podczas egzaminów, zaliczeń i bieżącej kontroli wiedzy i umiejętności studenta w uczelni stosuje się następującą skalę ocen szczegółowych:

- bardzo dobry (bdb) – 5,0;
- dobry plus (db plus) – 4,5;
- dobry (db) – 4;
- dostateczny plus (dst plus) – 3,5;
- dostateczny (dst) – 3,0;
- niedostateczny (ndst) – 2,0;

W sposób przejrzysty również zdefiniowano adekwatne oceny dla oznaczeń literowych oznaczających efekty nauczania dla studentów powracających z uczelni zagranicznych.

Oceny z egzaminów i zaliczeń, a także potwierdzenie odbycia praktyki wpisuje się do indeksów, protokołów egzaminu/zaliczenia, kart okresowych osiągnięć studenta.

Egzaminy prowadzone są w ramach sesji egzaminacyjnych w formach określonych w sylabusach i podanych do wiadomości studentom na pierwszych zajęciach z tych przedmiotów. Student ma obowiązek przystąpić do egzaminu w terminie wyznaczonym w planie sesji egzaminacyjnej.

W każdej sesji egzaminacyjnej student ma prawo do jednego zasadniczego terminu egzaminu. W przypadku otrzymania oceny niedostatecznej studentowi przysługuje prawo przystąpienia w sesji poprawkowej do jednego egzaminu poprawkowego z każdego niezdanego przedmiotu.

Regulamin studiów również określa, że student, który nie zdał egzaminu w sesji lub nie uzyskał zaliczenia, a ma zastrzeżenia do formy, trybu lub jego przebiegu, ma prawo złożyć w

ciągu siedmiu dni pisemny wniosek do Dziekana WBN AON o przeprowadzenie egzaminu lub zaliczenia komisyjnego.

Przy czym w zaliczeniu takim, na pisemny wniosek studenta zgłoszony do dziekana, może uczestniczyć (w charakterze obserwatora) przedstawiciela samorządu studenckiego lub wskazanego przez studenta nauczyciela akademickiego.

Szczególnym egzaminem jest egzamin dyplomowy. Zgodnie z zasadami prowadzenia procesu dyplomowania, stanowiących rozdział VI dokumentu pt. „Zasady, kryteria przygotowywania i oceny prac dyplomowych oraz egzaminu dyplomowego w Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Obrony Narodowej”, egzamin dyplomowy przeprowadzany jest w formie ustnej.

W przypadku niezdania egzaminu w ustalonym terminie kierownik podstawowej jednostki organizacyjnej, na wniosek zainteresowanego, wyznacza drugi termin jako ostateczny. Powtórny egzamin musi jednak odbyć się przed upływem trzech miesięcy od daty pierwszego egzaminu.

Z kolei w razie upływu ważności absolutorium egzamin dyplomowy może być złożony jedynie po uprzednim wznowieniu studiów i powtórzeniu przez studenta ostatniego semestru studiów. Dopiero data złożenia egzaminu dyplomowego jest datą ukończenia studiów w Akademii Obrony Narodowej.

W ocenie studentów wymagania egzaminacyjne, forma i kryteria oceny osiągniętych efektów zawarte są w sylabusach jak również przedstawiane studentom przez Nauczycieli akademickich na pierwszych zajęciach w semestrze. Egzaminy i zaliczenia odbywają się zgodnie z przedstawionymi wymogami. Egzaminy odbywają się w terminie wcześniejszym, indywidualnie ustalonym z wykładowcą, podstawowym w trakcie sesji egzaminacyjnej i raz w terminie poprawkowym. Istnieje możliwość przystąpienia do tzw. Egzaminu zerowego którego zasady ustalane są przez prowadzącego w porozumieniu ze studentami. Student w uzasadnionych przypadkach ma możliwość przystąpienia również do egzaminu i zaliczenia komisyjnego w którym to oceniany jest przez niezależną komisję przy udziale przedstawiciela samorządu studentów bądź wskazanego nauczyciela akademickiego. Zdaniem studentów system oceny osiągnięć jest przejrzysty i obiektywny, pozwala właściwie realizować zakładane cele dydaktyczne. W trakcie semestru weryfikacja osiągnięcia przez studentów założonych efektów kształcenia odbywa się za pomocą odpowiedzi ustnej, testu, kolokwium, wykonywania ćwiczeń. Weryfikacja cząstkowa dotyczy również studentów objętych indywidualnym planem i programem kształcenia. Według studentów wizytowanego kierunku punkty ECTS przypisane do poszczególnych przedmiotów poprawnie uwzględniają czas oraz nakład pracy studenta.

Zdaniem ZO, wypracowany w WBN AON system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen.

Zgodnie z zaleceniami Polskiej Komisji Akredytacyjnej ujętymi w ocenie z dnia 3 lipca 2008 roku zniesiono opłaty za egzamin poprawkowy oraz egzamin komisyjny.

- 3) Struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów.

Akademia Obrony Narodowej od kilku lat realizuje program intensywnej współpracy zagranicznej zmierzającej do umiędzynarodowienia procesu kształcenia i badań naukowych. Niewątpliwie sprzyja temu udział studentów oraz kadry naukowej w Programie "Erasmus". Akademia Obrony Narodowej została włączona do programu Erasmus w roku akademickim 2009/2010 w następstwie otrzymania od Komisji Europejskiej Karty Uczelni Erasmusa PL

WARSZAW68. Dzięki karcie AON w pełni może uczestniczyć w przedsięwzięciach programu edukacyjnego „Uczenie się przez całe życie”, mającego za zadanie podnoszenie jakości i atrakcyjności kształcenia oraz ułatwianie międzynarodowej współpracy i wymiany w dziedzinie edukacji.

Dotyczy to zarówno wyjazdów zagranicznych, jak prowadzenia zajęć organizowanych dla zagranicznych studentów w Uczelni. W tym zakresie istotne znaczenie mają również organizowane konferencje i seminaria, a zwłaszcza udział w przedsięwzięciach naukowych o charakterze międzynarodowym. Program Erasmus umożliwia studentom odbywanie praktyk oraz części nauki m.in. w USA, Republice Federalnej Niemiec, Republice Estonia, Republice Słowacji, Republice Czeskiej, Republice Słowacji, Republice Włoskiej, Republice Francuskiej, Belgii, czy Szwajcarii.

Wydział Bezpieczeństwa Narodowego ma podpisane ponad 40 umów z uczelniami zagranicznymi oraz dodatkowo ponad 30 porozumień z instytucjami partnerskimi, które otworzyły możliwości na realizację praktyk.

W latach 2009-2013, w ramach programu Erasmus wyjechało za granicę 140 studentów (18 studentów w roku 2010/2011, 38 studentów w roku 2011/2012, 57 studentów w roku 2012/2013 i 27 studentów w roku 2013/2014). W tym samym czasie w ramach programu Erasmus do WBN AON przyjechało 47 studentów.

Kontakty uzyskane w ramach międzynarodowej współpracy uczelnianej pozwoliły WBN AON nie tylko na popularyzację wśród studentów wiedzy na temat systemu ECTS, w tym możliwości stwarzanych przez ten system równego zdobywania wiedzy zarówno w kraju jak i za granicą, ale również umożliwiły stworzenie nieformalnej sieci badawczej i planowania wspólnych projektów badawczych. Władze Wydziału przykładają dużą wagę do zaangażowania pracowników naukowo-dydaktycznych w projekty realizowane w ramach programu Narodowego Centrum Nauki oraz Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, a także w działalność ekspercką na rzecz podmiotów bezpieczeństwa narodowego a także bezpieczeństwa międzynarodowego.

W trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym studenci przyznali, iż Uczelnia poprawnie informuje studentów na temat możliwości wymian międzyuczelnianych. Oferta Uczelni zagranicznych jest bogata, oraz pozytywnie oceniana przez studentów którzy z niej skorzystali. Warto wskazać, że tylko w roku akademickim 2013/2014 w programie ERASMUS udział wzięło 48 studentów kierunku. Studenci zainteresowani programami wymiany zagranicznej otrzymują pomoc organizacyjną ze strony pracowników Wydziału. Informacje dotyczące różnego rodzaju programów stypendialnych, ze szczególnym uwzględnieniem programu ERASMUS, są rozpowszechniane w formie spotkań ze studentami, a także znajdują się na stronie internetowej Uczelni. Prowadzone działania informacyjne w zakresie programów wymiany studenckiej umożliwiają zainteresowanym studentom uzyskanie przejrzystych informacji. Przyjęty system punktów ECTS oraz uznawalność przedmiotów w pełni umożliwiają przystąpienie do programów międzynarodowych. W opinii studentów oferta Uczelni jest obszerna i korzystna dzięki czemu chętnie korzystają z oferowanych możliwości.

Zdaniem ZO, realizacja międzynarodowej współpracy uczelnianej umożliwia WBN AON nie tylko na popularyzację wśród studentów wiedzy na temat systemu ECTS, w tym możliwości stwarzanych przez ten system równego zdobywania wiedzy zarówno w kraju jak i za granicą, ale również stworzenie sieci badawczej, planowanie wspólnych projektów badawczych, czy realizację przedsięwzięć eksperckich na rzecz podmiotów krajowych i organizacji międzynarodowych. Wydział umożliwia oraz wspiera studentów w odbyciu części procesu kształcenia w ramach wymian krajowej oraz międzynarodowej co znajduje odzwierciedlenie w skali wymian.

- 4) System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia.

W trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studenci pozytywnie ocenili system pomocy dydaktycznej na kierunku „bezpieczeństwo narodowe”. Sylabusy przedstawiane studentom przez nauczycieli akademickich podczas pierwszych zajęć w semestrze oraz udostępniane za pośrednictwem strony internetowej Uczelni są w ocenie studentów kompletne i zrozumiałe. Zawierają wszystkie wymogi w stosunku do studentów, treści programowe, opisane efekty kształcenia oraz literaturę związaną z przedmiotem. Pozytywnie ocenili ich przydatność w odniesieniu do osiągnięcia efektów kształcenia. Nauczyciele akademicy dostępni są podczas konsultacji jak również za pośrednictwem poczty elektronicznej. Uwzględniają potrzeby i pomagają studentom objętym Indywidualnym planem studiów i programem kształcenia.

Dzięki wykorzystaniu przez nauczycieli akademickich udogodnień technicznych studenci mają możliwość poszerzania swej wiedzy poprzez kursy w systemie e-learning które oceniają bardzo pozytywnie. W trakcie spotkania studenci wielokrotnie zaznaczali możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych, oraz dostępność pomocy naukowych umożliwiających realizację zakładanych celów i efektów kształcenia.

Wysoko oceniona została kultura osobista oraz pomoc ze strony osób pracujących w jednostkach odpowiedzialnych za obsługę studentów. Godziny otwarcia dopasowane są do potrzeb studenta, a dziekanaty udzielają wszelkich informacji związanych z realizacją i organizacją procesu kształcenia.

Podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA, studenci wyrazili również zadowolenie z obowiązującego systemu przyznawania pomocy materialnej. Szczegółowe zasady i tryb przyznawania pomocy materialnej dla studentów zawiera Zarządzenie nr 37 Rektora – Komendanta Akademii Obrony Narodowej z 1 sierpnia 2013 r. w sprawie Regulaminu świadczeń pomocy materialnej dla studentów cywilnych Akademii Obrony Narodowej oraz ustalenia progu dochodu uprawniającego do świadczeń pomocy materialnej dla studentów cywilnych Akademii Obrony Narodowej w roku akademickim 2013/2014 opracowane w porozumieniu z Uczelnianym Samorządem Studenckim. Regulamin Stypendialny przewiduje wszystkie formy pomocy materialnej określone w art. 173 Ustawy. Dotacja wynikająca z art. 94 ust. 1 pkt. 7 Ustawy została podzielona zgodnie z dyspozycją art. 174 Ustawy, czego dowodzi przedłożona podczas wizytacji dokumentacja. Wysokość świadczeń pomocy materialnej ustalana jest corocznie przez Rektora w porozumieniu z samorządem studenckim, co potwierdza przedłożona podczas wizytacji dokumentacja. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studenci pozytywnie ocenili zarówno obowiązujące kryteria jak i wysokość świadczeń. Pozytywnie należy ocenić dostęp do wszystkich informacji związanych z systemem pomocy materialnej, zapewniony poprzez zamieszczenie odpowiednich informacji na stronie internetowej oraz możliwość uzyskania dodatkowych informacji w dziekanacie. Mechanizmami motywującymi studentów wizytowanego kierunku do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia, są stypendia rektora, oraz chęć uzyskania lepszych kwalifikacji przekładających się na lepszy start na rynku pracy.

Na Wydziale działa Wydziałowa Rada Samorządu Studentów Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego oraz liczne organizacje i koła naukowe. Przedstawiciele organizacji podkreślili pozytywną ocenę opieki merytorycznej i materialnej zapewnianej przez Władze Wydziału, jak również zaangażowanie Władz i pracowników we współpracę ze studentami. Środki przyznawane są przez Samorząd Studentów na podstawie konkursu grantowego dla organizacji. Przedstawiciele Samorządu podkreślali partnerskie relacje z

Kolegium Dziekańskim oraz chęć współpracy na wszystkich płaszczynach. Cieszą się wsparciem oraz dobrymi relacjami. Sporadycznie pojawiające się problemy zostają szybko rozwiązane. Dziekani reagują na wszelkie wnioski Samorządu z odpowiednią uwagą i zaangażowaniem. W zakresie systemu rozstrzygnięcia skarg i rozpatrywania wniosków, na Uczelni nie funkcjonuje system o charakterze sformalizowanym. Mimo tego, zgodnie z informacją przekazaną podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA, studenci wiedzą do kogo należy zgłaszać ewentualne skargi lub wnioski. Żywe dyskusje oraz chęć wysłuchania obu stron przez Władze Wydziału skutkują skutecznym rozwiązaniem wszelkich kwestii spornych na płaszczyźnie studenci – nauczyciele akademicy. W trakcie spotkania z zespołem oceniającym studenci jednoznacznie wyrazili swoje zadowolenie z systemu opieki naukowej, dydaktycznej, materialnej i socjalnej. Podkreślali, iż dzięki otwartości władz i pracowników Wydziału, mogą realizować swoje pasje i zainteresowania a wszelkie formy aktywności studenckiej cieszą się odpowiednim wsparciem.

W opinii studentów system opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej spełnia ich oczekiwania w stopniu bardzo wysokim stopniu.

Zdaniem ZO, Uczelnia oferuje szeroki i odpowiedni zakres wsparcia naukowego, dydaktycznego i socjalnego, a poprzez swoje działania wspiera rozwój studentów ocenianego kierunku.

Zgodnie z zaleceniami Polskiej Komisji Akredytacyjnej ujętymi w ocenie z dnia 3 lipca 2008 polepszo formę wsparcia materialnego dla organizacji studenckich oraz wsparcia materialnego (w tym i stypendialnego) studentów. Usunięto również z umów przepisy kwestionowane przez UOKiK.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego⁴: w pełni.

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych.

1)Zasady rekrutacji są jasno sprecyzowane w Uchwałach Senatu Uczelni. Przedstawiają precyzyjne zasady przyjęcia na studia, kryteria kwalifikacyjne dla kandydatów na studia, a także wykaz dokumentów. Zasady rekrutacji są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa. Zasady rekrutacji są przejrzyste i umożliwiają przeprowadzenie procesu rekrutacji z poszanowaniem zasady równości oraz braku dyskryminacji.

2)System oceny osiągnięć studentów jest jasno określony w Regulaminie studiów oraz w dokumentach dotyczących procesu dyplomowania. System ten zorientowany jest na proces uczenia się i zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen. System przewiduje również procedurę odwoławczą.

3)Realizacja międzynarodowej współpracy uczelnianej umożliwia WBN AON nie tylko na popularyzację wśród studentów wiedzy na temat systemu ECTS, w tym możliwości stwarzanych przez ten system równego zdobywania wiedzy zarówno w kraju jak i za granicą, ale również stworzenie sieci badawczej, planowanie wspólnych projektów badawczych, czy realizację przedsięwzięć eksperckich na rzecz podmiotów krajowych i organizacji międzynarodowych. Wydział umożliwia oraz wspiera studentów w odbyciu części procesu kształcenia w ramach wymian krajowej oraz międzynarodowej co znajduje odzwierciedlenie w ilości wymian.

4) Uczelnia oferuje szeroki i odpowiedni zakres wsparcia naukowego, dydaktycznego i socjalnego, a poprzez swoje działania wspiera rozwój studentów ocenianego kierunku.

8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

- 1) *Jednostka wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów.*

Zarządzanie kierunkiem stanowi proces planowania i organizowania kształcenia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe”. Proces ten inicjowany jest na poziomie Instytutu, gdzie dokonywana jest analiza danych (wniosków, opinii, komentarzy) uzyskiwanych w ramach konsultacji ze studentami, nauczycielami akademickimi oraz pracodawcami. Na tej podstawie, Dyrektor Instytutu dokonuje diagnozy aktualnego stanu rzeczy, a następnie w oparciu o nią wypracowuje prognozy zmian programowych. Przyjętą zasadą jest, że wszelkie prognozy zmian szczegółowo omawiane są w procesie konsultacji z Radą Wydziału (Zespołem ds. Jakości Kształcenia) i Samorządem Studenckim.

Opracowane na tej podstawie jednolite propozycje zmian wpływają do Dziekana Wydziału, który prezentuje je na Kolegium Dziekańskim. Po pozytywnym zaopiniowaniu propozycje zmian przedkładane są Radzie Wydziału, która po debacie problemowej, dokonuje ich zaopiniowania i poddaje głosowaniu. Wynikiem głosowania jest przyjęcie stosownej uchwały Rady Wydziału sygnowanej przez jej przewodniczącą.

Uchwałą Senatu Nr 69/2012 z dnia 20 czerwca w sprawie utworzenia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia Władze Uczelni dokonały modyfikacji istniejącego w uczelni systemu zapewnienia jakości kształcenia dostosowując go do aktualnych wymogów prawnych oraz programowych Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia został wprowadzony w Uczelni 2012 r. Szczegółowe cele, zadania dotyczące zapewnienia jakości procesu dydaktycznego zostały określone Zarządzeniem nr 56 Rektora-Komendanta Akademii Obrony Narodowej z dnia 25 listopada 2013 r. w *sprawie wdrożenia w Akademii Obrony Narodowej uczelnianego systemu zapewnienia jakości kształcenia.*

Podstawową rolę w wewnętrznym systemie zapewnienia jakości kształcenia spełniają: Akademicki Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia oraz Wydziałowe Zespoły Zapewnienia Jakości Kształcenia. W strukturze systemu zapewnienia jakości funkcjonują wszystkie jednostki organizacyjne Akademii wspierające proces dydaktyczny. Są to m.in.: Rektor-Komendant, Prorektor ds. dydaktycznych, Pełnomocnik Rektora-Komendanta ds. zapewnienia jakości, oraz na poziomie Wydziału – władze Wydziału, Rada Wydziału, Komisja ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia.

W skład Akademickiego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia wchodzi: Pełnomocnik Rektora-Komendanta ds. zapewnienia jakości kształcenia, pełniący jednocześnie funkcję przewodniczącego zespołu, dwóch przedstawicieli nauczycieli akademickich, dwóch przedstawicieli doktorantów oraz dwóch przedstawicieli studentów. Pełnomocnik Rektora-Komendanta ds. zapewnienia jakości kształcenia został powołany przez Rektora-Komendanta na mocy Zarządzenia nr 56 z dnia 25 listopada 2013 r. Pozostali członkowie Akademickiego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia zostali powołani rozkazem dziennym Rektora-Komendanta Nr 250 z dnia 24 grudnia 2013 r. Akademicki Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia współpracuje z Rektorem-Komendantem i Prorektorem ds. dydaktycznych w zakresie spraw obejmujących jakość kształcenia, opracowuje zasady monitorowania i prowadzenia okresowych przeglądów planów studiów i programów kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów, kieruje pracą członków Akademickiego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia, koordynuje projakościowe działania, w których jednocześnie uczestniczą członkowie zespołu akademickiego

i wydziałowych zespołów zapewnienia jakości kształcenia, uczestniczy w opracowaniu planów hospitacji zajęć, uczestniczy w opracowaniu działań naprawczych w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w procesie dydaktycznym, uczestniczy w opracowaniu planów badań ankietowych przeprowadzanych w jednostkach Uczelni, w analizach wyników badań ankietowych i innych przedsięwzięciach oceniających proces dydaktyczny, inicjuje narady poświęcone doskonaleniu systemu jakości kształcenia, przekazuje Rektorowi-Komendantowi wyniki badań i inne uwagi do procesu dydaktycznego, opracowuje sprawozdania z pracy akademickiego zespołu zapewnienia jakości kształcenia, współpracuje z komisjami do okresowej oceny nauczyciel i Biurem Karier absolwentów.

Celem wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia jest: podnoszenie rangi pracy dydaktycznej oraz budowanie etosu nauczyciela akademickiego, podnoszenie poziomu wykształcenia absolwentów, informowanie o jakości kształcenia, o ofercie dydaktycznej, motywowanie pracowników i studentów do doskonalenia jakości kształcenia i uczenia się, podnoszenie konkurencyjności i atrakcyjności Akademii, wspomaganie polityki kadrowej.

System swoim zakresem działania obejmuje: opracowywanie polityki oraz procedur zapewnienia jakości kształcenia, monitorowanie kwalifikacji nauczycieli akademickich i badanie warunków ich rozwoju, ocenę jakości prowadzonych zajęć dydaktycznych, monitorowanie warunków kształcenia i ocenę bazy dydaktycznej, monitorowanie i doskonalenie programów kształcenia, weryfikację zakładanych efektów kształcenia, ocenę dostępności informacji na temat kształcenia, ocenę mobilności studentów, badanie absolwentów Uczelni, ocenę aktywności naukowo-badawczej jednostki, ocenę funkcjonowania Biura Karier, zapobieganie zjawiskom patologicznym, procedury wdrażania planów naprawczych.

System zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego został wprowadzony uchwałą nr 44/2012 z dnia 27 marca 2012 r. w *sprawie przyjęcia i wprowadzenia na Wydziale systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia*. Rada Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego w dniu 30 października 2012 r. podjęła uchwałę Nr 117/2012 w sprawie powołania Komisji ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia. W skład Komisji powoływanej przez Dziekana wchodzi: przewodniczący Komisji, koordynator działań na rzecz jakości kształcenia – zastępca przewodniczącego, koordynator działań na rzecz jakości kształcenia – przedstawiciel Rektora, po jednym nauczycielu akademickim zaliczanym do minimum kadrowego na każdym kierunku studiów prowadzonym przez Wydział, przedstawiciel studentów, przedstawiciel doktorantów, przedstawiciel dziekanatu Wydziału, przedstawiciel pracodawców oraz przedstawiciel Biura Bezpieczeństwa Narodowego (organizator staży). Nadzór nad Wydziałowym Systemem Zapewnienia i Doskonalenia jakości Kształcenia sprawuje Rada Wydziału.

Zdaniem ZO Wydział realizuje kompleks racjonalnych działań zmierzających do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

W celu realizacji zadań Komisja działa w oparciu o ustalony przez siebie harmonogram. W trakcie wizytacji przedstawiono plan i harmonogram pracy Wydziałowej Komisji ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia na rok 2014, a także z lat poprzednich - 2012 i 2013. Analiza dokumentacji dotyczącej prac Wydziałowej Komisji ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia wykazała, iż do jej zadań należy: opracowywanie systemu hospitacji zajęć dydaktycznych, proponowanie metod doskonalenia zasad rekrutacji, aktualizowanie prawidłowości doboru metod kształcenia i oceniania do założonych efektów kształcenia, wskazywanie metod doskonalenia procesu kształcenia, w tym organizacji i warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych, programów kształcenia, metod i form kształcenia oraz sposobów weryfikacji efektów kształcenia osiągniętych przez studenta, analiza zgodności kierunku i profilu studiów z misją uczelni i strategią Wydziału, analizowanie

programów kształcenia, opracowywanie metod poprawy mobilności studentów i doktorantów oraz metod podnoszenia jakości kadry dydaktycznej, opracowanie metod doskonalenia jakości obsługi administracyjnej procesu dydaktycznego, przedstawianie Radzie Wydziału propozycji działań projakościowych i monitorowanie realizacji tych działań, koordynowanie ankietyzacji dotyczącej studenckiej oceny nauczycieli akademickich, przedstawianie Radzie Wydziału corocznych sprawozdań z efektów działania Wydziałowego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia. Rada Wydziału przynajmniej raz w roku akademickim poświęca jedno ze swoich posiedzeń zagadnieniom doskonalenia jakości kształcenia, wykorzystując w tym zakresie informacje uzyskane w wyniku działania Wydziałowego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia. Wyniki pracy Komisji są przekazywane do Akademickiego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia.

W opinii ZO Władze Wydziału stworzyły przejrzystą strukturę zarządzania procesem dydaktycznym na ocenianym kierunku studiów oraz stworzyły skuteczny system zapewnienia jakości kształcenia w zakresie analizy efektów kształcenia i mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia.

Jedną z procedur Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia są **hospitacje**. Zasady przeprowadzania hospitacji określa załącznik 1 do uchwały nr 44/2012 Rady Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego z dnia 27 marca 2012 r. w *sprawie przyjęcia i wprowadzenia na Wydziale systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia*. Celem hospitacji jest dążenie do systematycznej poprawy jakości kształcenia na Wydziale. Dyrektorzy instytutów i kierownicy katedr opracowują ramowe plany hospitacji na dany semestr. Hospitacje są przeprowadzane przez dyrektorów instytutów, kierowników katedr i kierowników zakładów lub osoby przez nie wyznaczone. Prawo hospitacji przysługuje też dziekanowi lub osobom wyznaczonym przez Dziekana. Hospitacje zajęć dydaktycznych powinny być prowadzone co najmniej raz pomiędzy standardowymi okresami oceny pracownika. Ogólna ocena powinna zawierać zalecenia dla osoby hospitowanej. Osoba hospitowana może wyrazić swoje uwagi do oceny zajęć przez nią prowadzonych, które zostaną zapisane w arkuszu hospitacji. Stałym elementem każdej hospitacji jest rozmowa pohospitacyjna z osobą hospitowaną, mająca na celu podjęcie dalszych możliwych działań służących doskonaleniu jakości procesu dydaktycznego. Protokoły pohospitacyjne są przedmiotem analizy Komisji ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia. Ocena i zalecenia na temat prowadzenia zajęć dydaktycznych są przydatne do motywowania pracowników, do dbałości o wyższą jakość zajęć, merytoryczną poprawność realizowanych tematów i doskonalenie metod dydaktycznych.

Znaczącym narzędziem ewaluacji procesu kształcenia jest **okresowa ocena pracowników**. Zasady i zakres oceny nauczycieli akademickich określa Statut Uczelni oraz regulamin oceny okresowej nauczycieli uchwalonym przez Senat. Oceny dokują komisje oceniające. Przy dokonywaniu oceny nauczyciela akademickiego, dotyczącej wypełniania obowiązków dydaktycznych, zasięga się opinii studentów. Ocena wraz z wnioskami przedstawiana jest nauczycielowi akademickiemu na piśmie. Od ocen dokonanych przez komisję wydziałową nauczyciel akademicki może się odwołać do akademickiej odwoławczej komisji oceniającej. Wnioski wynikające z oceny nauczyciela akademickiego mają wpływ na poprawę jakości procesu kształcenia, kształtowanie racjonalnej polityki kadrowej, wielkość obciążenia obowiązkami dydaktycznymi, powierzanie stanowisk kierowniczych oraz możliwość rozwiązania stosunku pracy za wypowiedzeniem.

Ocenę **rozwoju nauczycieli** akademickich prowadzi się na podstawie: monitorowania działalności naukowej i dydaktycznej na podstawie corocznych sprawozdań (Kart Indywidualnego dorobku) składanych w terminach wyznaczonych przez Dziekana, opinii przełożonych, okresowych hospitacji zajęć dydaktycznych oraz opinii studentów ustalonych na podstawie anonimowych ankiet oceny zajęć dydaktycznych.

Analiza **struktury ocen** egzaminacyjnych i zaliczeniowych dokonywana jest raz w semestrze. Wyniki analizy służą do planowania hospitacji wobec osób, które otrzymały słabe oceny studentów, a także wyniki sesji egzaminacyjnych sygnalizują niski stopień osiągania efektów kształcenia. Weryfikowania założonych efektów kształcenia dokonuje Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia oraz osoby z kierownictwa Instytutu poprzez realizację czynności kontrolnych. Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia sporządza sprawozdanie z weryfikacji, które przewodniczący zespołu prezentuje Radzie Wydziału. W ramach tej prezentacji wskazywane są proponowane kierunki zmian. W zakresie nadzoru nad prawidłowością realizacji kształcenia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe”, prowadzony jest również proces kontrolny, który realizują Dyrektor Instytutu, jego zastępca oraz Kierownik Zakładu odpowiedzialnego bezpośrednio za realizację procesu kształcenia na wskazanym wyżej kierunku studiów. W ramach czynności kontrolno-koordynacyjnych wskazane osoby funkcyjne koordynują i nadzorują również pracę zespołu koordynatorów ECTS w Instytucie. Ponadto Dyrektor Instytutu wraz ze swoim zastępcą uwzględniając propozycje Kierownika Zakładu, dokonują wstępnej oceny projektów planów zajęć dydaktycznych, decydują o przydziale zajęć w ramach kierunku na kolejny semestr i rok akademicki, akceptują listę przedmiotów do wyboru.

Można uznać, że Władze Wydziału realizują systematycznie i kompleksowo procedurę przeprowadzania ocen i analiz osiągniętych efektów kształcenia, stanowiących podstawę doskonalenia programu kształcenia tj. efektów kształcenia, programu studiów oraz metod jego realizacji.

Zespół wizytujący otrzymał do wglądu m.in.:

- wnioski ogólne z ankiet przeprowadzonych wśród studentów stacjonarnych i niestacjonarnych studiów pierwszego i drugiego stopnia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe”,
- plan działań Biura Karier Akademii Obrony Narodowej na rok akademicki 2013/2014,
- sprawozdanie Biura Karier za rok akademicki 2012/2013 „Rola Biura Karier w kreowaniu karier zawodowych absolwentów”.

Istotnym narzędziem diagnozy jakości pracy kadry dydaktycznej są ankiety **badania opinii studentów**. Ankietyzacja jest realizowana systematycznie (dwa razy do roku) po zakończeniu każdego cyklu zajęć dydaktycznych w oparciu o wzory ankiety stanowiące załącznik 2 do uchwały nr 44/2012 Rady Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego z dnia 27 marca 2012 r. w *sprawie przyjęcia i wprowadzenia na Wydziale systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia*. Badanie przebiega w oparciu o ankiety dotyczące: oceny zajęć dydaktycznych, oceny warunków kształcenia i organizacji studiów, oceny przebiegu studiów. Koordynowanie ankietyzacji dotyczącej studenckiej oceny nauczycieli akademickich należy do Wydziałowej Komisji ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia. Przewodniczący Komisji odpowiada za wykonanie obliczeń i przygotowanie raportu z wynikami ankietyzacji. Wyniki przeprowadzonych ankiet są przekazywane władzom Wydziału. Podstawowym ich celem jest zdobycie informacji na temat oczekiwań studentów dotyczących jakości pracy kadry. Uzyskane wyniki są jednym ze wskaźników jakości procesu dydaktycznego. Opinie studentów są analizowane przez ocenianego nauczyciela i stanowią podstawę do wprowadzenia zmian w obszarze nisko ocenianym przez studentów. Studenci Wydziału za pomocą anonimowych ankiet oceniają także jakość procesu obsługi studentów przez pracowników administracyjnych Wydziału oraz Rektoratu. Wyniki ankiety są wykorzystane w doskonaleniu jakości procesu obsługi studenta w Uczelni i na Wydziale. Wnioski wynikające z oceny pracy nauczyciela mają wpływ na: kształtowanie wysokości wynagrodzenia, awanse i wyróżnienia, powierzanie stanowisk kierowniczych, rozwiązywanie stosunku pracy na zasadach określonych w art. 124 pkt 3 ustawy – Prawo o szkolnictwie

wyższym. Opinie studentów są wykorzystywane w okresowych ocenach nauczycieli akademickich.

Uczelnia monitoruje **kariery zawodowe** swoich absolwentów w celu dostosowania kierunków studiów i programów kształcenia do potrzeb rynku pracy. Wnioski wynikające z monitorowania kariery zawodowej absolwentów są wykorzystywane w doskonaleniu procesu kształcenia. Uwagi absolwentów są wykorzystywane w definiowaniu nowych efektów i mają wpływ na projektowanie programów studiów.

Zdaniem ZO funkcjonujący na Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego AON system zapewnienia jakości kształcenia wykazuje skuteczność w diagnozowaniu programu kształcenia.

W opinii ZO system zapewnienia jakości kształcenia jest przydatny do badania zgodności programu kształcenia na kierunku bezpieczeństwo narodowe i metod jego realizacji z założonymi efektami kształcenia, a także oczekiwań rynku pracy.

Zdaniem ZO przedstawione informacje potwierdzają, że Wydział wypracował przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje (z powodzeniem) systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia, a wyniki tej oceny stanowią podstawę poprawy programu studiów oraz metod jego realizacji, zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów.

Podczas poprzedniej wizytacji programowej nie sformułowano zaleceń w tym obszarze.

- 2) *W procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości uczestniczą pracownicy, studenci, absolwenci oraz inni interesariusze zewnętrzni.*

Dla zapewnienia wysokiej jakości i efektywności kształcenia zostały opracowane przez Dyrektora Instytutu Bezpieczeństwa Państwa zasady współpracy z interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi w zakresie opiniowania programów kształcenia.

W całym procesie programowania i optymalizacji koncepcji kształcenia na kierunku *Bezpieczeństwo narodowe* wprowadzono system konsultacji z zewnętrznymi i wewnętrznymi interesariuszami. Program współpracy przewiduje konsultowanie z przedstawicielami środowiska zewnętrznego (przedstawiciele instytucji bezpieczeństwa i pracodawcy) oraz wewnętrznego (nauczyciele i studenci) decyzji w zakresie optymalizacji procesu kształcenia w aspekcie osiągniętych efektów i realizowanych treści kształcenia. Spośród licznych interesariuszy zewnętrznych wskazać można między innymi ekspertów z: Biura Bezpieczeństwa Narodowego, Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, Ministerstwa Obrony Narodowej, Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej, Państwowej Agencji Żeglugi Powietrznej, Komendy Wojewódzkiej Policji w Radomiu, wojewódzkich Wydziałów Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego w Warszawie oraz w Kielcach, Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Pułtusku, Ośrodka Szkolenia Żandarmerii Wojskowej w Mińsku Mazowieckim oraz Towarzystwa Wiedzy Obronnej i Stowarzyszenia Ruch wspólnot Obronnych.

Ponadto ZO otrzymał do wglądu m.in.:

- roczny plan współpracy Instytutu Bezpieczeństwa Państwa z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi w zakresie programów kształcenia na kierunkach studiów „bezpieczeństwo narodowe” na rok 2014,
- protokół z narady ekspertów opiniujących program kształcenia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe”.

Podstawę współpracy z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi stanowi roczny plan opracowany przez zastępcę dyrektora Instytutu Bezpieczeństwa Państwa. Zgodnie z

planem współpracy odbywają się narady ekspertów w sprawie modernizacji programów kształcenia. W dokumentacji stwierdzono protokoły z ww. narad, podczas których zgłoszono wnioski uwzględnione następnie w programach kształcenia.

W proces optymalizacji programu kształcenia zaangażowani są również studenci. Studenci mogą znaleźć niezbędne informacje dotyczące wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia na stronie internetowej Uczelni oraz Wydziału. Studenci mają dostęp do elektronicznej informacji w zakresie oferty kształcenia, efektów kształcenia, wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, na stronie internetowej Wydziału są publikowane m.in. informacje o przedsięwzięciach instytutowych mających na celu poprawę jakości kształcenia.

Zespół ds. opracowania programów kształcenia przekazuje dokumentację programu kształcenia przewodniczącemu wydziałowego samorządu studentów. Pisemna opinia wydziałowego samorządu studentów w sprawie programu kształcenia jest przekazywana przewodniczącemu zespołu ds. opracowania programów kształcenia w ciągu 14 dni od daty otrzymania dokumentacji programowej. W przypadku opiniowania programów kształcenia przez interesariuszy zewnętrznych Zespół ds. opracowania programów przekazuje dokumentację programu Instytutowi Bezpieczeństwa Państwa w celu zaopiniowania przez interesariuszy zewnętrznych. Zespół ds. programów przekazuje Wydziałowemu Zespołowi Jakości Kształcenia dokumentację programową oraz opinie interesariuszy w terminie umożliwiającym zakończenie procedury na 5 miesięcy przed rozpoczęciem cyklu kształcenia.

Przedstawiciele studentów i doktorantów, stanowiąc ponad 20% składu Senatu Uczelni oraz Rady Wydziału, mają zapewnioną właściwą reprezentację, co potwierdziła przedłożona podczas wizytacji dokumentacja. Należy zatem uznać, że spełniona jest dyspozycja art. 61 ust. 3 oraz art. 67 ust. 4 Ustawy. Jednostka prowadzi działania mające na celu aktywizację studentów w procesie zapewniania jakości kształcenia. Zgodnie z opinią przedstawioną przez przedstawicieli samorządu studenckiego, studenci mają pełną swobodę wypowiedzi podczas posiedzeń wspomnianych organów oraz uczestniczą w ich pracach poza posiedzeniami. Uczestniczą w pracach zespołów roboczych oraz komisji w zakresie zapewniania jakości kształcenia. W skład funkcjonującej na Wydziale Komisji ds. Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia na prawach członka wchodzi przedstawiciel samorządu co wynika z przedstawionej dokumentacji oraz rozmowy z samym reprezentantem. W opinii tego studenta, aktywnie uczestniczy on w pracach Komisji a jego zdanie jest uznawane na równi z opinią pozostałych członków. W opinii studentów godnym docenienia jest proces ewaluacji zajęć. Pozytywnie oceniają zarówno narzędzie badania jak i jego skuteczność.

Elementem wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia jest też monitorowanie potrzeb rynku pracy. Wydział podejmuje systematycznie współpracę ze środowiskiem lokalnym w celu wymiany doświadczeń i zwiększenia możliwości korzystania przez studentów z dodatkowych staży i realizowania projektów pozwalających na doskonalenie kompetencji zawodowych, podpisano umowy i porozumienia z placówkami organizującymi praktyki i staże. Współdziałania z interesariuszami zewnętrznymi odbywa się poprzez: udział w procesie tworzenia, dokonywania zmian, uzgadniania i precyzowania wszelkich elementów związanych z kształtowaniem programu kształcenia, konsultacje z interesariuszami przeprowadzane na poziomie zarówno indywidualnych, jak i zbiorowych konsultacji.

Z opinii studentów przedstawionej podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA wynika, że studenci ocenianego kierunku mają świadomość celu i istoty badań ewaluacyjnych oraz chętnie w nich uczestniczą. Studenci jednoznacznie wskazali na zasadność przeprowadzanej ankiety badającej opinię o warunkach kształcenia i organizacji studiów oraz ankiety o ocenie przebiegu studiów w których to mogą wyrażać swoje zdanie między innymi

o poziomie kadry, prowadzonych zajęć, przydatności zasobów uczelni w uzyskaniu zakładanych kwalifikacji

Zdaniem ZO, Wydział wypracował skuteczne procedury uczestnictwa pracowników, studentów i interesariuszy zewnętrznych w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości kształcenia na kierunku "bezpieczeństwo narodowe" zorientowane na doskonalenie jakości jego końcowych efektów.

Podczas poprzedniej wizytacji programowej nie sformułowano zaleceń w tym obszarze.

Tabela nr 1. Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+	+	+
umiejętności	+	+	+	+	+	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+	+	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego³: wyróżniająca.

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych.

1) Wizytowany Wydział wypracował strukturę zarządzania kierunkiem studiów. Jest ona przejrzystą i dostępną na stronie internetowej Uczelni. Dokonuje również systematycznej i kompleksowej oceny efektów kształcenia. Wyniki tej oceny stanowią podstawę modyfikowania (dostosowywania) programu kształcenia oraz metod jego realizacji zorientowanych na doskonalenie jakości kształcenia. W Uczelni dokonywany jest bieżący monitoring realizacji procesu kształcenia: monitorowanie kwalifikacji nauczycieli akademickich, ocena jakości prowadzonych zajęć dydaktycznych, monitorowanie i doskonalenie programów kształcenia, monitorowanie warunków kształcenia, weryfikacja zakładanych efektów kształcenia, ocena dostępności informacji na temat kształcenia, badanie losów absolwentów uczelni, zapobieganie zjawiskom patologicznym, procedury wdrażania planów naprawczych.

2) W procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości aktywnie uczestniczą pracownicy, studenci, absolwenci Wydziału oraz inni interesariusze zewnętrzni. Studenci aktywnie uczestniczą w procesie zapewniania jakości kształcenia, mają świadomość celu i istoty badań ewaluacyjnych oraz chętnie w nich uczestniczą. Przedstawiciele studentów i doktorantów, stanowiąc ponad 20% składu Senatu Uczelni oraz Rady Wydziału, mają zapewnioną właściwą reprezentację. Władze Wydziału włączają studentów do prac w zakresie doskonalenia procesu kształcenia. Wydział wypracował skuteczne procedury

uczestnictwa interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości kształcenia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe” zorientowane na doskonalenie jakości jego końcowych efektów.

9. Podsumowanie.

Tabela nr 2. Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej.

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1	koncepcja rozwoju kierunku	X				
2	cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji	X				
3	program studiów	X				
4	zasoby kadrowe	X				
5	infrastruktura dydaktyczna		X			
6	prowadzenie badań naukowych	X				
7	system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8	wewnętrzny system zapewnienia jakości	X				

Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających podjęcia określonych działań (uzasadnienie powinno odnosić się do konstatacji zawartych w raporcie, zawierać zalecenia).

Wydział Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Obrony Narodowej w Warszawie stworzył na kierunku „bezpieczeństwo narodowe” na poziomie studiów I i II stopnia bardzo dobrze zorganizowany proces dydaktyczny umożliwiający studentom osiągnięcie zaprogramowanych kierunkowych efektów kształcenia. Oferta kształcenia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe” na Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego AON nacechowana jest oryginalnością efektów i przedmiotów programu studiów, różnorodnością i innowacyjnością problematyki nauczania. Wydział dysponuje unikatowymi możliwościami kadrowymi sprzyjającymi realizacji treści kształcenia oraz elastycznego kształtowania oferty dydaktycznej w przyszłości. Wśród pracowników Uczelni jest wielu nauczycieli akademickich, którzy zdobyli doświadczenie zawodowe poza uczelnią, a ich kompetencje stanowią dodatkowy atut dydaktyczny. Wydział stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej. Uczelnia posiada bardzo dobrą bazę dydaktyczną (w tym własne wydawnictwo). Uczelnia ma bardzo dobrze funkcjonujący system zapewnienia jakości kształcenia. W procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości aktywnie uczestniczą pracownicy, studenci, absolwenci Wydziału oraz inni interesariusze zewnętrzni.

*Przewodniczący ZO
dr Mirosław Marciniak*